

Torsdagen den 18 januari

Kl. 12.00–13.03
14.00–15.00

§ 1 Anmälan om faktapromemorior

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2017/18:FPM41 Förslag till förordningar om interoperabilitet mellan EU:s informationssystem för gränser och säkerhet KOM(2017) 794, KOM(2017) 793 till justitieutskottet

2017/18:FPM42 Förhandlingsmandat för EU:s relation med Afrika, Västindien och Stillahavsområdet efter Cotonou-avtalet KOM(2017) 763 till utrikesutskottet

§ 2 Svar på interpellation 2017/18:289 om fria demokratiska val i Zimbabwe

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Ärade ledamöter! Tack så mycket till Birgitta Ohlsson för i dag två mycket relevanta och tidsanknutna interpellationer! Den första handlar om att hon har frågat mig på vilket sätt jag ämnar påverka, kräva och stötta att den nuvarande regeringen genomför fria demokratiska val i Zimbabwe under 2018 och att dessa sker med internationellt erkänd valövervakning i öppen regi.

Sverige har en lång och nära relation till det zimbabwiska folket. Vi för en långsiktig och bred dialog med Zimbabwe och är sedan länge tydliga vad gäller demokrati, rättsstatens principer och den zimbabwiska statens ansvar för att skydda sina medborgares mänskliga rättigheter. Detta är också förutsättningar för fortsatt utveckling och det internationella samfundets engagemang med Zimbabwe.

Den konstitution som antogs i Zimbabwe 2013 utgör en god bas, men genomförandet har hittills brustit. Detta är också något som uppmärksammas i den rapport om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Zimbabwe som Utrikesdepartementet publicerade förra året.

Vid flera publika framträdanden har president Mnangagwa och företrädare för regeringen tydligt framhållit politisk och ekonomisk reformvilja, väl i linje med de omfattande reformbehov som vi och många andra påtalat sedan länge. Presidenten har också framhållit konstitutionen och rättssäkerhet som hörnstenar för genomförandet av trovärdiga, fria och

Prot. 2017/18:57
18 januari

Svar på
interpellationer

rättvisa val 2018. Vi kommer att följa noga huruvida dessa uttalanden omsätts i handling.

I april förra året beslutade regeringen om en ny femårig strategi för utvecklingssamarbetet med Zimbabwe. Strategin är utformad för att Sida ska ha beredskap att snabbt ompröva insatser och omfördela resurser i den händelse det politiska läget förändras.

Sveriges utvecklingssamarbete med Zimbabwe kanaliseras via multilaterala organisationer, till exempel UNDP, UNFPA och Unicef, och civilsamhällesorganisationer, och vi har inte något direkt samarbete med den zimbabwiska regeringen. Vid en positiv politisk utveckling kan vi överväga ett gradvis ökande samarbete med statliga aktörer där det bedöms effektivt och strategiskt i syfte att stärka institutionell kapacitet och ökad demokratisk insyn liksom att bidra till en effektiv statsförvaltning.

Ett av strategins tre prioriterade områden är stöd till mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet. Genomförandet av fria och rättvisa val är en central del av det, ett budskap som vår ambassad i Harare vid upprepade tillfällen fört fram samtidigt som de följer utvecklingen i landet noga.

Vad gäller direkt stöd till valprocessen, som Birgitta Ohlsson har frågat om, bidrar vi till Zimbabwe Election Support Network, en lokal NGO som arbetar med valstöd, valobservation, väljarutbildning, forskning samt opinionsbildning för valdeltagande. Vi stöder också en ungdomsorganisation som heter Youth Empowerment and Transformation Trust i syfte att öka ungdomars delaktighet i valprocessen. Vi stöder också kvinnoorganisationen Women's Coalition of Zimbabwe bland annat i deras arbete med att öka kvinnors deltagande i samhällsstyrningen och i valprocesser. Utöver dessa specifika insatser stöder Sverige ett flertal zimbabwiska människorättsorganisationer som arbetar med övervakning och skydd av mänskliga rättigheter i Zimbabwe.

Fru talman! Som EU-medlemsstat bidrar vi även genom Europeiska utvecklingsfonden till UNDP:s projekt till kapacitetsuppbyggnad för den zimbabwiska valkommissionen Zimbabwe Electoral Commission. EU har beredskap, och verkar för, att få skicka valobservatörer till de kommande valen. En valobservation från EU har dock hittills inte välkomnats av Zimbabwe. EU sonderar för närvarande med den nya regeringen i Zimbabwe om denna hållning kan komma att förändras.

Oavsett om en EU-valobservation kan komma att bli aktuell eller inte kommer EU att samarbeta nära med regionala aktörer och valobservatörer, såsom SADC och AU, för att främja fria och rättvisa val i Zimbabwe.

Anf. 2 BIRGITTA OHLSSON (L):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka utrikesministern för svaret på frågan om fria demokratiska val i Zimbabwe. Jag tycker att svaret på många sätt är både framåtsyftande och konstruktivt, och jag delar även bilden att Zimbabwes nuvarande tillstånd inte öppnar för ett direkt bilateralt bistånd. Vi behöver veta mer om vad som kommer att hända.

Jag vill bara kort rekapitulera lite vad som har hänt i Zimbabwe de senaste månaderna. I november lämnade landets diktator Robert Mugabe presidentposten efter hela 37 år. Då ska man komma ihåg att zimbabwierna, som var ett förtryckt folk i många decennier dessförinnan under

det vita apartheidsystemet, nu verkligen lever i en situation där man tänker på vilka möjligheter som kommer att kunna öppnas.

Man ska också komma ihåg att det förtryck som pågick i Zimbabwe under nästan fyra decennier inte bara handlade om att politiska oppositionella har pryglats, torterats, mördats och slängts i fängelse. Det handlar inte heller bara om att oppositionen har nackats eller att man har kört bort farmare ur landet, utan det handlar också om ett land som var Afrikas kornbod men vars ekonomi har körts i botten under Mugabes nästan fyra decennier vid makten.

Man ska även komma ihåg att det finns många blödande sår i Zimbabwe som kommer att ta lång tid att läka. Det finns många massgravar som kommer att behöva öppnas, och man kommer att behöva diskutera inte minst de massmord som skedde under operation Gukurahundi i början av 1980-talet, då 20 000 människor som tillhörde ett slags opposition blev avrättade.

Det är bakgrunden när vi nu ser ett nytt Zimbabwe med en ny ledare, som vi dock ska komma ihåg är insatt av militären. Det är inte så att Emmerson Mnangagwa har vunnit makten i ett fritt, demokratiskt och öppet val. Måhända kommer han att göra det i framtiden, men då måste det också ske ett fritt, öppet och demokratiskt val.

Vi ska komma ihåg att Emmerson Mnangagwa, den nye presidenten, i mångt och mycket har lika mycket blod på sina händer som Robert Mugabe. Han har deltagit i våldsamheterna mot oppositionen på samma sätt de senaste tio åren och har också stor skuld i massgravarna från 1980-talet.

Det är mot den bakgrunden vi ska diskutera Zimbabwes framtid.

Nu kanske det finns ett scenario, ett slags öppen möjlighet eller window of opportunity som man brukar säga på engelska, men det är också ett fönster som snabbt riskerar att stängas. Visst ska vi applådera det goda som den nya presidenten har lyft fram, det vill säga mer och större ekonomisk öppenhet. Många zimbabwier svälter ju och har levt under erbarmliga förhållanden under lång tid.

Det är ändå väldigt viktigt att komma ihåg att Mnangagwa har samma dystra diktatoriska förflutna som Mugabe, och han har hittills inte varit tydlig, anser jag, med att säga att demokratin är landets väg framåt. Det är det som måste bli vår utgångspunkt när vi nu diskuterar ett framtida Zimbabwe och vad som kommer att hända.

Då är det väldigt viktigt att vi ställer krav. Jag tycker att det är bra att Europeiska unionen sonderar terrängen för att få ha valobservatörer. Tidigare har det varit så att Mugabe har släppt in valobservatörer, men då har det varit från ”diktaturens kreatur”, för att citera en tidigare svensk statsminister – alltså länder som inte har varit demokratier och alltså inte stått på rätt sida.

Jag undrar därför vilka mer konkreta krav som EU kommer att ställa förutom frågan om man eventuellt kan få skicka valobservatörer. Vad kommer man att ställa för krav på Zimbabwe i utbyte mot mer öppenhet, mer handel och mer bistånd?

Anf. 3 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Vår ambassadör och jag satt så sent som i går och diskuterade situationen. Frågan är för oss mycket viktig. Det är också ett tillfälle

för oss eftersom Sverige har en lång och nära relation med det zimbabwiska folket. Ambassadören underströk att det som har skett är mer av ett tronskifte än ett maktskifte. Det ska man ha klart för sig. Det handlar mycket om hur Mnangagwa faktiskt lever upp till sina ambitioner och löften. Vi har förstås förhoppningar på att det här ska vara början på en ny väg för Zimbabwe. Det har varit så många år av ekonomiskt och politiskt vanstyre, och relationerna med hela det internationella samfundet har varit ytterst ansträngda.

Sverige avbröt redan 2001 det direkta stat-till-stat-samarbetet. Sverige har därefter arbetat med framför allt FN:s fonder och program samt med civilsamhällets aktörer. Där finns ändå en bred representation av svenska civilsamhällesorganisationer som har spelat en mycket viktig roll i genomförandet av utvecklingssamarbetet. Sverige har sedan 2002 genomfört restriktiva åtgärder med sanktioner mot landet. Det är ytterligare ett led i att ställa krav och se till att man säger ifrån mot sådant som är helt oacceptabelt.

Vi har försökt att uppmuntra reformer med hjälp av både dialog och riktade insatser, men förbättringarna har varit långt ifrån tillräckliga. Precis som också Birgitta Ohlsson påpekar har det zimbabwiska folkets vardag varit mycket svår med en krympande ekonomi och bristen på politiska och ekonomiska reformer.

Vi vill främja mer demokratiska och effektiva institutioner på alla nivåer, på lokal, regional och central nivå i landet. Den nye presidenten har beskrivit sina mål för Zimbabwe. Där har han fokus på ökad sysselsättning, demokratiska val och förnyade relationer. Därför gäller det nu att de omsätts i konkret reformarbete. Det är också vad EU kan göra. EU kan uttala att man vill se att presidenten tar steg i rätt riktning, och EU kommer att agera i en fördjupad dialog, som det nu går att ha med Zimbabwe. Inte minst viktigt är det för dem att hantera de stora lånen. Det kommer också att vara den största ekonomiska utmaningen. Det måste vara ett engagemang tillsammans med de internationella finansiella institutionerna, och Zimbabwes reformprogram måste ges tydliga tidsramar samt en utformning som sker utifrån rättsstatens principer.

I slutändan handlar det om att den politiska viljan omsätts i nödvändiga reformer och att det finns ett öppet samhällsklimat. Det är de sakerna som jag menar att EU-dialogen med Zimbabwe i första hand kommer att handla om.

Anf. 4 BIRGITTA OHLSSON (L):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för fortsättningen på svaret.

Nyckeln i det hela ligger i att vi måste ställa oerhört tydliga krav mot den nya zimbabwiska regeringen och president Mnangagwa. Det tydligaste kravet och utgångspunkten måste vara att demokrati alltid är en förutsättning för att komma in i den globala värmen på allvar. Men det måste också finnas tydliga löften mot landet.

Om man genomför fria, demokratiska och rättvisa val som utförs korrekt med en massiv valövervakning från stora globala institutioner, EU och andra, i en öppen regi, måste också löften ges om att sanktioner kommer att hävas, frihandelsavtal kommer att öppnas och bistånd kommer att finnas som stöttning. Moroten måste bli så pass tydlig, more for more, det vill säga ju mer demokrati och mänskliga rättigheter, desto större stöd vad

gäller handel och rätt väg att gå för landet. Det är viktigt att lyfta fram den delen på ett skarpt och bra sätt.

Jag delar också bilden av att samarbetet till dess vi ser en reell förändring ska fortsätta att ske via FN-organen på plats och via civilsamhällets olika aktörer.

Det finns en oerhört viktig aspekt för att få förutsättningar för fria, öppna och demokratiska val, nämligen det faktum att diktaturen, förtrycket och fattigdomen har lett till att enormt många miljoner zimbabwier har tvingats lämna landet. Många jobbar under erbarmligt dåliga förhållanden i gruvorna i Sydafrika. Många har åkt till länder runt om i regionen. Mnangagwa har tydligt sagt att Zimbabwe inte kommer att ge dessa invånare som bor utomlands möjlighet att rösta. Det är en komponent som ska lyftas fram. Det handlar som sagt inte om några tusen personer, utan det handlar om många människor som på grund av Mugabes diktatur inte haft möjlighet att stanna. Några av demokratiaktivisterna har fått asyl i vårt eget land, i Sverige. Det är en viktig komponent för att kunna genomföra fria demokratiska val att landets medborgare, även de som nyligen eller de senaste åren har flytt landet, ges chansen att utnyttja sina demokratiska rättigheter. Det är något jag vill ta med.

Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tror att vi har en samsyn om hur frågan ska hanteras och hur vi bör förhålla oss till Zimbabwe just nu och framöver. Det måste först och främst bestå av att etablera en öppen och rak dialog, som också innebär att vi tydligt klargör hur vi ser en väg framåt för Zimbabwe. Ett öppet och demokratiskt samhälle är bästa garanten för att man i Zimbabwe också ska nå ekonomiska och sociala framgångar och få ordning på ett samhälle som har varit i totalt förfall under så lång tid.

Redan på måndag kommer ju utrikesministrarna i EU att diskutera frågan. Det finns föreslagna rådsslutsatser som handlar om detta. Det finns stora förhoppningar och förväntningar på Zimbabwe. Vi ser fram emot ett fullt återvändande till ett samhälle med rättsstatens principer, en ny konstitution och förstås fria och demokratiska val – att man tillåter en politisk och ekonomisk reformtid framöver.

Vi kommer att engagera oss konstruktivt och se till att det blir en politisk dialog. Den baseras på vår plattform av respekt för mänskliga rättigheter, demokratiska principer och rättsstatens principer. Vi kommer att koordinera med afrikanska och internationella partner.

Sverige är den tredje största bilaterala biståndsgivaren till Zimbabwe. Ambassaden har dessutom varit öppen under dessa år. Det betyder också att det finns ett förtroende för Sverige och en bra bas att arbeta utifrån. Det finns förhoppningar om att vi ska kunna bidra på olika sätt från svenskt håll. Det kommer vi att göra. Det kan ibland innebära att bidra med kunskaper och expertis, till exempel att lära civilsamhällets organisationer och andra hur man ska agera i en ny verklighet i Zimbabwe.

Jag håller förstås med om att politiska och ekonomiska reformer går hand i hand. Det börjar med att man i Zimbabwe kan bevisa att man kan sköta ett val. Det måste ske så fort som möjligt och förhoppningsvis med valobservatörer från EU och från det internationella samfundet.

Prot. 2017/18:57

18 januari

Svar på

interpellationer

Prot. 2017/18:57
18 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 6 BIRGITTA OHLSSON (L):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för debatten.

Jag avslutar lite med kopplingen till EU och utrikesministrarnas möte i början av nästa vecka – på måndag.

Jag har sett i dokument de punkter som förs fram om Zimbabwe, och jag håller i mångt och mycket med om många av dessa punkter. Men jag vet av erfarenhet från andra länder som befinner sig i en förhoppningsvis positiv transition att det bland EU-länderna finns olika syn på hur snabbt arbetet ska gå. Många länder sätter, för att vara frank, penningen först och ser till egna företags möjligheter och tycker att mänskliga rättigheter kan få ta lång tid innan alltför tunga krav ställs. Andra länder har en historia, till exempel Sverige och Storbritannien, av att vara tydliga med att demokrati inte är förhandlingsbart utan ska finnas där.

Det är viktigt att Sverige tillsammans med nära allierade i Europeiska unionen, som har stått upp för frihet och demokrati, tydligt håller fast vid detta. Man ska inte bara glädjas åt en viss ekonomisk öppenhet där Mnan-gagwa har släppt tillbaka några vita farmare, vilket är rätt och riktigt, utan det handlar också om större strukturella reformer där ekonomisk frihet måste gå hand i hand med mänskliga rättigheter samt politiska och medborgerska rättigheter.

Vi ska komma ihåg att Zimbabwes frihetsstatus fortfarande är lägre än samtliga grannländers i regionen. Det är ett av de länder som ligger i botten på alla globala listor, och det måste vi ändra på.

Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Birgitta Ohlsson, för möjligheten att diskutera!

De förhoppningar som vi har på en helt ny ledning i Zimbabwe och de farhågor som vi har att det ska visa sig att den inte är beredd till de reformer som vi anser är absolut nödvändiga har vi för det zimbabwiska folkets skull.

Zimbabwe har faktiskt varit en stor besvikelse. Det är ett land med enorm potential och goda förutsättningar som helt har förskingrat både sina naturtillgångar och sina möjligheter, som vi har sett de senaste åren under Mugabes ledning.

Jag tror att vi är helt överens om att Sverige ska fortsätta vara det land som driver att det här ska ske utifrån respekt för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Vi har skrivit 135 larmrapporter på detta tema och är ett av få länder som både i EU och i FN alltid hävdar det som utgångspunkt. Jag kan lova Birgitta Ohlsson att vi ska göra det också i det här fallet.

Vi hoppas att vi ska kunna följa trovärdiga, fria och rättvisa val i Zimbabwe under detta år. Vi kommer att bidra med all den kunskap och erfarenhet som vi har för att driva det dithän, och vi hoppas att det ska ske under internationellt erkänd valövervakning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 8 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Birgitta Ohlsson har frågat mig om jag anser att Kuba sedan 2014 har gått mot mer demokrati och ökad respekt för mänskliga rättigheter eller mindre och huruvida landets utveckling föranleder att jag kommer att arbeta för förändringar av samarbetet med Europeiska unionen.

EU beslutade i februari 2014 att inleda förhandlingar med Kuba om ett avtal om politisk dialog och samarbete. Förhandlingarna avslutades i mars 2016, då avtalet paraferades. Rådet beslutade att underteckna avtalet den 6 december förra året, och detta skedde den 12 december. Avtalet fick sedan Europaparlamentets godkännande med röstsiffrorna 567 mot 65 – 31 ledamöter avstod – den 5 juli. Avtalet trädde i kraft provisoriskt den 1 november.

Avtalet med Kuba är betydligt mindre långtgående än till exempel de avtal om bland annat frihandel som EU har med de flesta andra länder i Latinamerika. Syftet med avtalet från EU:s sida är att konsolidera redan existerande relationer med Kuba. Avtalet skapar också ett instrument som underlättar för EU att stödja reformprocessen i landet och främja europeiska värderingar och intressen. En tydlig målsättning från EU:s sida har varit och fortsätter att vara att stärka möjligheterna att påverka Kuba i riktning mot demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Liksom tidigare fortsätter EU att noga följa utvecklingen när det gäller reformer och respekt för mänskliga rättigheter i landet. Den MR-dialog som stipuleras i avtalet har redan inletts, och under de tre första dialogtillfällena har flera nyckelfrågor för demokrati och mänskliga rättigheter diskuterats. Bland annat har mötesfrihet, det civila samhällets utrymme och möjlighet att delta i det offentliga samtalet, fria val, yttrandefrihet och medie- och informationsfrihet behandlats.

Att stödja och försvara en bredd av civilsamhällets organisationer och aktörer i syfte att stärka demokrati och människors deltagande är en prioritering för Sverige. Regeringen ser med oro på det krympande utrymmet för det kubanska civila samhället att verka. Jag delar bilden av att den reformprocess som inleddes för några år sedan har tappat fart. Siffrorna över godtyckliga gripanden som publiceras av CCDHRN, den oberoende kubanska kommissionen för mänskliga rättigheter som Birgitta Ohlsson hänvisar till, var mycket riktigt rekordhöga under åren 2014 till 2016. De slutgiltiga siffrorna för 2017 har inte presenterats än, men de ser ut att bli betydligt lägre än siffrorna för 2016. Även trakasserier och begränsningar av MR-försvarens möjlighet att resa fritt är oroande.

I vår återupprättade dialog med Kubas regering är situationen för mänskliga rättigheter alltid ett centralt tema och så även i EU:s MR-dialog med Kuba inom ramen för det nya avtalet. Ambassaden i Havanna för också nära och aktiv dialog med ett brett spektrum av aktörer i det kubanska samhället.

Upplägget i EU-avtalet – bistånd och annat sektoriellt samarbete med politisk dialog om bland annat mänskliga rättigheter samt stöd till ekono-

miska reformer och handel – liknar det som återfinns i regeringens bilaterala avsiktsförklaring med Kuba. Vi menar att en dylik bred ansats ger oss bäst förutsättningar att bidra till förändringar i positiv riktning.

Regeringen kommer att fortsätta att verka för att EU:s samarbete med Kuba utformas på ett sätt som gör att det bidrar till positiv utveckling i landet och för att EU fortsätter att ställa krav på Kuba när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter.

Anf. 9 BIRGITTA OHLSSON (L):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret!

Det kanske är på sin plats att också här rekapitulera Europeiska unionens historiska relation till den kommunistiska enpartidiktaturen Kuba.

Vi vet ju att år 2003 ströps de diplomatiska relationerna mellan demokratierna i Europeiska unionen och Kubas dåvarande diktatur. Det skedde efter att kubanska myndigheter hade slängt 75 regimkritiker i fängelse som politiska fångar. Åren som följde var relationerna frostiga mellan Europeiska unionen och Kuba även om det fanns enskilda EU-länder som av ekonomiska skäl, rent kommersiella och kapitalistiska skäl, sökte sig närmare regimen.

Vi ser, som utrikesministern nämnde, att sedan 2014 har en del EU-länder tillsammans med USA och Kanada närmast sig Raúl Castros regering. Nu förbereds avtalet om politisk dialog som vi diskuterar nu.

Jag tycker att den första fråga man ska ställa sig är vad det är för Kuba som vi ser i dag.

Jo, det är ett land som har backat på den globala frihetsskalan och nu är nere på endast 14 poäng av 100.

Det är ett land som har lägre frihetsnivå än vad exempelvis Kongo och Iran har, enligt en del mätningar.

Det är ett land där godtyckliga förhör, kortvariga arresteringar och trakasserier av oliktänkande oppositionella är vanligt förekommande.

Det är ett land där yttrandefrihet, tryckfrihet och föreningsfrihet saknas. Alla massmedier är i praktiken statlig egendom.

Det är ett land där ett parti, kommunistpartiet, är det enda lagliga partiet, vilket i sig är en dålig utgångspunkt om man önskar fria, öppna och demokratiska val.

Det jag skulle vilja lyfta fram i mitt första inlägg är att jag känner att jag inte har fått tillräckligt bra svar på min interpellation från utrikesministern.

Utrikesministern säger i sitt svar att frågor diskuteras i MR-dialogen. Då kan man undra vad EU säger och vad Kuba svarar. Det kubanska kommunistpartiet har ju varit tydligt med att det inte är aktuellt med reformer från dess sida vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Den kubanska regeringen är också tydlig med att det inte pågår någon reformprocess när det gäller just demokrati och frihet. Då undrar jag var man ser någon sorts förskjutning i positiv riktning.

Av svaret från utrikesministern framgår också att det är en tydlig målsättning från EU:s sida att påverka Kuba i riktning mot demokratisk utveckling. I slutet säger hon att ”EU fortsätter att ställa krav på Kuba när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter”. Men varken EU eller Sverige har egentligen någon exakt, tydlig målsättning vad gäller demokrati

eller ställer några konkreta sådana krav. Bistånd, handel och annat fortsätter alldeles oavsett hur många som slängs i fängelse. Det blir liksom inga repressalier mot landet på det sättet.

Också i EU-avtalet kan man notera en avsaknad av tydliga, specifika krav på Kuba att bättra sig på denna front. Det är en analys som väldigt många frihetskämpar och demokratiaktivister på Kuba instämmer i.

Anf. 10 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Stort tack till Birgitta Ohlsson, som initierat denna högst relevanta, viktiga debatt rörande situationen på Kuba!

Både Liberalerna och Kristdemokraterna har i många år, genom våra demokratibiståndsorganisationer, arbetat för att stödja de människor på ön som kämpar för en demokratisk utveckling. Det är med stor frustration som vi ser att utvecklingen gällande mänskliga rättigheter och demokrati inte rör sig i rätt riktning.

Den officiella bilden av Kuba i dag är att landet öppnar sig mot omvärlden och att regimen är mottaglig för förändringar. Detta, fru talman, är en bild som det legat i den kubanska regimens intresse att förmedla till omvärlden, och en bild som många i Europa också tror på.

Kristdemokraterna var redan från början tydliga och ställde krav på att oppositionella krafter på Kuba skulle bjudas in under processen med att ta fram avtalet mellan Europeiska unionen och Kuba, och vi beklagar att så inte blev fallet.

I stället ser vi hur den kubanska regimen, precis som har nämnts tidigare, fortsätter att ägna sig åt godtyckliga arresteringar och bortforsling av människor som samlats för att bilda opposition och opinion i olika frågor. Personer från regimkritiska organisationer stoppas och tillåts inte att lämna landet.

Så sent som den 26 november hölls det kommunval på Kuba, vilket räknades som startskottet för processen för att ersätta Raúl Castro vid makten. All form av opposition förbjöds vid valet, och Kuba fortsätter alltså att vara en enpartistat, där inga fria, rättvisa val har hållits i modern tid.

Regimkritiker sitter ännu fängslade på ön. Bland annat har demokrati-kämpen Eduardo Cardet, som är ledare för den kristdemokratiska rörelsen Movimiento Cristiano Liberación, nu suttit fängslad i ett år för att ha uttryckt sig kritiskt mot Fidel Castro i samband med hans bortgång.

Allt detta, fru talman, visar, menar jag, att den kubanska regimen inte är öppen för politiska förändringar. Därför undrar jag varför det inte finns några skrivningar i avtalet som betonar det kubanska folkets rättigheter och just rätten att välja sina egna politiska företrädare. Vilka fördelar ser vi med ett avtal som inte ställer tillräckligt tuffa krav när det gäller reformer? Det centrala med detta avtal måste ändå vara att stå upp för dem som lider under förtrycket på Kuba.

Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, både Birgitta Ohlsson och Sofia Damm!

Jag tycker att det finns två väldigt viktiga frågor som vi måste vara upptagna av att försöka svara på. Den första är: Finns det en förskjutning? Tycker man att man ser steg i rätt riktning? Är det något vi kan berömma oss av? Hur ska vi betrakta situationen? Det historiska vet vi ju, och vi vet

också att isolering inte ledde till några resultat. Det blev inte bättre på Kuba. Så var är förskjutningen?

Om man skulle nämna något som vi sett över tid är det att reseförbudet har lyfts och lagstiftningen har öppnats för vissa former av fri företagsamhet. Det finns en viss, begränsad tillgång till internet, och möjligheterna till fri debatt är något större än för 10–15 år sedan. Detta är ett försök att svara väldigt seriöst och leta efter något som är positivt, och då kan detta nämnas.

Samtidigt är det helt riktigt som både Sofia Damm och Birgitta Ohlsson har sagt: Vi har sett förfärliga exempel på hur man fängslar ungdomar som bara har försökt att göra sina röster hörda. Föräldrarna får inte reda på var de är eller vad som ska hända med dem. Frihetskämpar har också råkat mycket illa ut.

Så vad gör vi då? Vad tycker vi är vägen framåt? Regeringen anser det självklart att Sverige ska ha en dialog med företrädare för Kubas regering, men det viktigaste stöd vi ger är att vara ett ställe dit man kan komma och träffa företrädare för civilsamhällesorganisationer och opposition och alla dem som kämpar för ett annorlunda Kuba.

Faktum är att här finns ett stort intresse. Det vet jag från våra företrädare från UD som har varit på Kuba. Just seminarier kring yttrandefrihet och demokratins principer väcker störst intresse. Så för deras skull är det också viktigt att vi visar att vi fortsätter dialogen.

Man behöver inte ha överdrivna uppfattningar om hur snabbt detta ska gå. Men vad är alternativet? Avtalet är väldigt allmänt hållet och talar om att vi nu ska etablera en dialog för att kunna tala direkt med varandra och föra fram exakt dessa synpunkter.

Trakasserierna och begränsningarna av MR-försvarens möjligheter att resa fritt på Kuba hör till det som är mest oroande på sistone. Det är mycket viktigt att vi, även om det kommer att ta tid, insisterar på att finnas där för dem och att vi har en dialog och framför våra synpunkter till den kubanska regeringen.

Vi har haft representanter för det civila samhället och oppositionella med under förhandlingarna. Det finns en MR-klausul, och i avtalet erkänner parterna civilsamhällets roll i genomförandet av det. Det sägs också att parterna ska vidta åtgärder till stöd för ett större deltagande av det civila samhället.

Skrivningarna är viktiga, men vad vi fyller avtalet med framöver är det allra viktigaste. Nu har vi en plattform och kan agera gemensamt och ställa gemensamma krav.

Anf. 12 BIRGITTA OHLSSON (L):

Fru talman! Jag instämmer när utrikesministern lyfter fram att det absolut är viktigt att ha en dialog med alla möjliga parter i ett land. Men man kan fråga sig om det finns förutsättningar för en dialog som kommer att leda till något, när en av de största motparter som kommer att signera avtalet är en kommunistisk enpartidiktatur, som inte verkar visa någon avsikt att bli något annat. Trots löften och trots den amerikanska öppenheten och vissa europeiska trevare har man faktiskt inte heller visat sig gå i rätt riktning.

Mycket av det som har nämnts tidigare, att man har sett en viss ekonomisk öppenhet på sina håll och större möjligheter att resa för en del personer, har faktiskt rullats tillbaka. Det var ett slags våg som kom, som var positiv och som många av oss applåderade. Men det är i dag enormt svårt för den del av befolkningen som inte håller med om den kommunistiska enpartistatens åsikter. De är ännu mer utsatta på många håll.

Jag tycker att en fråga är väldigt viktig att ta upp. Man jobbar på ett mycket smartare sätt än tidigare från den kommunistiska enpartidiktaturens sida, kanske för att kunna få lite tjugigare statistik på papperet på sina håll. Jag tänker mycket på den kubanska säkerhetstjänstens strategier – hur man attackerar oppositionella nu jämfört med tidigare.

Man har ett nytt arbetssätt mot olika människorättsförsvare. I stället för att gripa dem när de har börjat demonstrera har man placerat ut säkerhetstjänsten direkt vid personernas hus när de exempelvis ska gå till kyrkan eller till sitt arbete. Detta gör att många inte ens går ut, och då är det klart att antalet gripanden går ned. Människor lämnar inte ens sina hus för att de vet att de går rakt i polisens famn. Detta duperar väldigt mycket, så jag tycker att man måste ta den utveckling vi ser på många fronter med en nypa salt.

Det finns en annan fråga som jag tycker att man måste ställa sig, inte minst med tanke på att Sverige som nation har en historik av att, på ett sorgligt och förkastligt sätt, ge biståndspengar till enpartidiktaturer, oavsett om de är socialistiska eller kommunistiska eller har annan kulör. Vi har sett hur vi har pumpat in bistånd i länder som exempelvis Vietnam och Laos under decennierna, men inte har det blivit mycket friare för folket i dessa länder. Det är en läxa vi har lärt oss, och då ska vi inte öppna upp för ett annat land där medborgarna lever i samma stängda och förtryckande system.

Jag tycker, precis som i diskussionen om Zimbabwe tidigare, att demokrati i sig är en förutsättning för att ett land ska få komma in i en global värme och åtnjuta privilegier som kan leda till mer öppenhet, handel med mera.

Här ser vi inte ens intentioner att gå i rätt riktning, och det är väldigt sorgligt. Jag tycker att vi måste ta det på största allvar.

Så länge vi inte ser någon förändring är åtminstone vi från Liberalernas sida inte beredda att säga ja till ett avtal där man inte kan se en förändring. Vi tror att det vore väldigt kontraproduktivt.

Federica Mogherini har besökt Kuba vid tre tillfällen under den här tiden. Hon lyfter ofta fram att det finns åsiktsskillnader. Absolut, men hon kommer inte med mycket mer än så när det gäller tydlighet om demokrati och mänskliga rättigheter. Det är beklagligt att hon i sitt senaste utspel när hon varit där har sagt att hon inte gillar den nya amerikanska politiken mot landet – den kan man verkligen ha sina åsikter om – men inte haft några kommentarer om den bristfälliga kubanska politiken när det gäller demokrati och MR. Vi riskerar att EU har en alltför flat hållning här.

Anf. 13 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Jag uppskattar att utrikesministern försöker lyfta de små ljusglimtar som regeringen ser på Kuba. Det är viktigt. Vi kristdemokrater välkomnar också steg som tas för

att stärka dialogen mellan Kuba och EU och initiativ som ökar respekten för mänskliga rättigheter och ett oberoende civilsamhälle.

Vi anser dock inte att dessa steg får tas inom ramen för den kubanska regimens definition av vad som är mänskliga rättigheter eller vad som är ett civilsamhälle. När EU:s höga representant Federica Mogherini nyligen besökte Havanna tyckte jag att det lite grann manifesterade EU:s undfallenhet gentemot den kubanska regimen. Det är nästan som om vi har köpt deras definition.

Vår förhoppning är såklart att förändringarna på Kuba och den ekonomiska utvecklingen ska komma den kubanska befolkningen till del och att detta ska leda till politiska förändringar. Men vi ser inte att det finns något i avtalet som garanterar detta, utan EU och Sverige riskerar i stället att bidra till att hålla en regim under armarna som förtrycker sitt folk och olik-tänkande. Detta vill vi inte att Sverige ska bidra till.

Därför skulle jag avslutningsvis vilja fråga utrikesministern: När det handlar om att ratificera avtalet, kommer då regeringen att låta riksdagen säga sitt? Om vi ges den möjligheten kommer vi kristdemokrater att ha väldigt svårt att trycka på ja-knappen, för vi anser inte att detta avtal duger.

Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Jag ska försöka förklara hur avtalet har kommit till och vad som är bevekelsegrunderna bakom det. Det finns en kontinuitet vad gäller målen för den europeiska utrikespolitiska linjen gentemot Kuba, och målet förblir att bidra till en utveckling i riktning mot större respekt för mänskliga rättigheter, politisk pluralism och ekonomiska reformer.

Det är viktigt att utnyttja de öppningar som ges och också nå en bredd av aktörer som kan vara med och påverka en utveckling. Inte ens en diktatur eller enpartistat som Zimbabwe existerar för evigt. Man kan aldrig veta när förändringen kommer. Det är otroligt viktigt att upprätthålla en dialog och att vara ett stöd för alla dem som är oppositionella. Detta etablerar den här dialogen – vi säger att vi är intresserade av att ha en dialog.

Syftet med avtalet från EU:s sida är att konsolidera redan existerande relationer med Kuba. År 2014, när förhandlingarna påbörjades, hade den gemensamma position som fanns de facto redan spelat ut sin roll. Då hade flera av EU:s medlemsländer redan påbörjat bilaterala samarbeten och slutit egna avtal med landet. Då var det viktigt att ena oss, för vi blir starkare om vi talar med en röst.

Vi tänker inte bidra med en massa pengar till Kuba eller hjälpa regimen, utan vi är där för att vi också ska kunna främja våra värderingar. Det är det viktigaste vi kan göra i det här läget.

Jag vet inte vad alternativet är. Är det att stänga igen, att inte ha någon dialog och inte försöka påverka regimen? Vi är ju inte naiva, utan vi kan se att detta är oerhört problematiskt. Då kan vi säga ifrån, och vi kan göra det utifrån en EU-gemensam position och linje. Det är ett brett anslag i avtalet. Det går inte ned på detaljnivå över huvud taget, utan det säger att vi bör upprätthålla dialogen och tala utifrån våra värderingar, och vi bör också se till att ta hjälp av civilsamhällets aktörer och andra.

Politisk dialog, också om MR-frågor, ger ju en politisk påverkansmöjlighet. Ekonomiska reformer och handel ger en annan påverkansmöjlighet. Samarbetet i bred bemärkelse ger en möjlighet att nå förändringsaktörer

på flera olika nivåer i samhället som kan stödjas på olika sätt. Därför är det civila samhället helt centralt i den här regeringens prioriteringar.

Prot. 2017/18:57
18 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 15 BIRGITTA OHLSSON (L):

Fru talman! Det finns nog ingen i denna kammare som tackar nej till dialog. Men man måste alltid ställa sig frågan: Dialog på vems villkor? Detta har ju varit en process som har handlat mycket om dialog just utifrån den kubanska diktaturens villkor.

Vi ska komma ihåg att den kubanska demokratiörelsen aldrig var med i förhandlingarna om avtalet och inte heller fick vara en stark referenspart. Inga oberoende kubanska journalister fick delta vid presskonferens med mera. Processen var väldigt sluten. Man kan fråga sig: På vems villkor och på vilket sätt dialogen har skett? I mycket är det utifrån en av världens mest kompakta diktaturer, som också råkar vara av kommunistisk art. Detta tror jag att man ska betona.

Vi kan också konstatera vad som har hänt under de senaste åren. Många av de mest framträdande människorättsorganisationerna har försvunnit från landet när nästan alla ledande personer har tvingats gå i exil, till exempel Cubalex och Hablemos Press. Inte minst har många av de starka och modiga kvinnor som ledde Damas de Blanco och deras olika allierade lämnat landet. Många av dem som skulle ha kunnat vara förändrande och positiva krafter för kvinnors frihet, för demokrati och för mänskliga rättigheter är inte kvar längre.

För den kommunistiska diktaturen har det i mycket varit en vinn-vinn-situation. Regeringen har vunnit två stora avtal: ett med EU som kommer nu, och sedan tidigare har man ett med USA. Enskilda länder söker sig närmare, men man har inte behövt rucka på sitt eget makttinnehav eller låta demokratiska röster fritt säga sitt, vilket gör mig väldigt bekymrad. Detta gör att vi liberaler menar att det här avtalet inte kommer att skapa en starkare demokratisk relation till Kuba.

Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack till både Birgitta Ohlsson och Sofia Damm!

Som det ser ut i dag står Kuba inför ett skifte. Obamas utsträckta hand har delvis dragits tillbaka av Trumpadministrationen, som har en helt ny Kubapolitik. Venezuela, som har varit en allierad, är i djup kris, och vinden har vänt också i flera andra latinamerikanska länder, där Kuba tidigare fått visst stöd. I april i år tar också Castroeran slut.

Kanske skulle EU ändå kunna axla en ny roll i just det här läget, om vi använder det hela på rätt sätt. Annars finns det andra krafter och andra aktörer som absolut är redo att göra det. På det sättet är tidpunkten för det här avtalet lyckosam.

Det är klart att vi följer utvecklingen mycket noga och med stor oro av just de skäl som Birgitta och Sofia har läst upp här. Man ska inte gå in i detta med någon naivitet, men jag har heller inte hört vad alternativet skulle vara.

Vi menar att man måste etablera en dialog och en öppenhet, där vi kan tala direkt med varandra och också ställa krav. Men vi måste implementera det på det sättet att vi engagerar oss med civilsamhällets organisationer,

med dem som är opposition och förespråkar fria medier, fri debatt och faktiskt är de progressiva krafterna i landet. Man måste, som jag ser det, kunna göra både och. Detta är den här regeringens hållning. Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 4 Svar på interpellation 2017/18:275 om åldersdiskriminering

Anf. 17 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Fru talman! Jessica Polfjärd har frågat arbetsmarknads- och etableringsministern vilka nya åtgärder ministern avser att vidta för att motverka åldersdiskriminering på arbetsmarknaden.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Målet för regeringens politik mot diskriminering är ett samhälle fritt från diskriminering. Sverige ska vara ett land där alla människor har tillgång till lika rättigheter och möjligheter.

Ett starkt skydd mot åldersdiskriminering är ett uttryck för ett samhälle som slår vakt om alla människors lika värde och ger alla möjligheter att utvecklas utifrån sina individuella egenskaper och förutsättningar och efter sin egen förmåga.

Regeringen har under mandatperioden vidtagit ett antal åtgärder på diskrimineringsområdet. Det inkluderar förstärkningen av bestämmelserna om aktiva åtgärder, som nu bland annat omfattar alla grunderna i diskrimineringslagen, inkluderat ålder.

Diskrimineringsombudsmannen, DO, har tillsyn över att diskrimineringslagen följs och har därmed en central roll i arbetet mot diskriminering. DO tillfördes permanent 10 miljoner kronor från år 2016 och kommer att få ytterligare 10 miljoner från och med i år för att kunna utöka sin tillsyn över diskrimineringslagen.

Anf. 18 JESSICA POLFJÄRD (M):

Fru talman! Jag börjar med att tacka demokratiministern för svaret.

Ja, självklart är det så att ingen vill att diskriminering ska förekomma i samhället. Vi arbetar aktivt för att det inte ska förekomma. Men vi vet att det ändå gör det. Arbetsmarknaden är ett exempel där vi kan se att det finns diskriminering på grund av ålder.

Vi vet att det behövs både unga och gamla på arbetsmarknaden, och vi vill att fler ska kunna jobba längre. För att detta ska kunna uppnås måste vi vara medvetna om möjligheten att byta arbete och arbetsgivare mitt i livet. Det måste finnas en trygghet och en kunskap om äldres villkor. Vi tycker att det är viktigt att ta till vara äldres kompetens.

Många äldre känner att det finns ett tryck på dem att lämna arbetsmarknaden. Ofta tror man att man ska kunna ge jobbet till en yngre person. Det skulle kunna vara sant om det fanns ett jobb att dela på, men vi vet att det inte är funktionaliteten på svensk arbetsmarknad.

Ändå vet vi att det förekommer diskriminering. Enligt ny forskning börjar åldersdiskrimineringen redan så tidigt som vid 40 års ålder. I en fältstudie skickade man ut 6 000 fiktiva arbetsansökningar. Resultatet visade att sannolikheten att bli kontaktad av en arbetsgivare minskade efter 40 års ålder. Det finns också en könsaspekt på detta. Kvinnor blev i ännu lägre grad kontaktade av arbetsgivarna. Alltså riskerar kvinnor att bli dubbel diskriminerade på arbetsmarknaden.

Trots förbud mot diskriminering står kvinnor svagare på arbetsmarknaden. Då är min fråga: Vilka åtgärder tror statsrådet kommer att vara de viktigaste för att motverka detta?

Anf. 19 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP):

Fru talman! Tack, Jessica Polfjärd, för den fortsatta diskussionen! Ja, åldersdiskrimineringen är ett problem som vi alla delar. Miljöpartiet har länge velat att den som vill arbeta längre ska kunna göra det. Nu har regeringen och flera i oppositionen en överenskommelse om pensioner. Den välkomnar jag. Jag tror att den och de regelförändringar som förhoppningsvis kommer att träda i kraft kommer att påverka äldres möjligheter att delta på arbetsmarknaden.

Precis som Polfjärd beskrev finns det studier som visar att det finns en diskriminering som dessutom slår mot kön. Äldre kvinnor diskrimineras särskilt. Det är just därför som vi behöver säkerställa att lagstiftningen har en effekt.

Land ska med lag byggas – det är ett av mina motto. Lagstiftningen har förändrats under de senaste åren. Och i och med de särskilda resurser som vi tillför Diskrimineringsombudsmannen kommer DO att med större kraft kunna utöva sin tillsyn.

Vi i regeringen har också meddelat, så sent som strax före årsskiftet, att vi kommer att tillsätta en utredning som ska se på möjligheterna till sanktioner. Det är nämligen någonting som många intresseorganisationer men också arbetsgivare och andra delar av samhället har lyft. Avsaknad av sanktioner kan bidra till att lagen inte efterlevs i den utsträckning som den bör efterlevas.

Med en tydlig lagstiftning och med en myndighet som utövar tillsyn och som har kraft att göra det hoppas jag att vi tar tydliga steg mot åldersdiskrimineringen.

Anf. 20 JESSICA POLFJÄRD (M):

Fru talman! Ja, vi vet att många gånger bygger diskriminering inte på fakta utan på fördomar och osanna antaganden. Det gäller även vid åldersdiskriminering. Men vi vet också att vi i dag är piggare, att vi lever längre och att arbetslivet med ganska små medel kan finnas till för både de unga och de äldre. Det finns fördomar i form av att äldre skulle vara mer teknikfientliga och att de inte med enkelhet skulle kunna lära sig nya saker. Det vet vi är felaktigt.

För att Sverige i framtiden ska kunna vara en nation där tillväxten fortsatt är hög behöver fler jobba längre. Därför blir diskrimineringen också ett tillväxthinder.

Statsrådet nämner sanktioner och Diskrimineringsombudsmannen, som garanten för att diskriminering inte ska ske på arbetsmarknaden eller

i samhället. Men jag tror inte att detta är det allennarådande svaret. Jag tror att vi behöver fler förebyggande insatser och åtgärder.

Jag måste då fråga statsrådet: På vilket sätt vill man jobba förebyggande? Vilka är de viktigaste åtgärderna för att detta inte ska hamna hos Diskrimineringsombudsmannen utan att det faktiskt ska finnas en arbetsmarknad som är till för alla? På vilket sätt fortsätter regeringen att arbeta mot diskriminering – inte bara på demokratiministerns ansvarsområde?

Anf. 21 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNHKE (MP):

Fru talman! Ja, vi behöver definitivt arbeta förebyggande. Det finns studier som visar att kännedomen om den lag som nu har varit i kraft i ett år är förskräckande låg hos arbetsgivare. En av de insatser som vi nu arbetar intensivt med handlar om att föra dialog och skapa förutsättningar för utbildning och kommunikation kring vad lagen faktiskt föreskriver, så att vi inte behöver hamna på efterkälken med repressalier. Det handlar om att bygga upp kunskap om vad lagen föreskriver men också om på vilket sätt detta är lönsamt för hela vårt samhälle. Vi behöver ju människor som arbetar längre. De som kan och vill ska inte hindras.

Självklart delar jag uppfattningen att vi behöver göra förebyggande insatser, och det görs. Men det tål också att påminna om hur hela paketet skapar förutsättningar. Land ska med lag byggas. Det handlar om en tydlig lagstiftning och om förebyggande arbete utifrån de studier som till exempel visar att kännedomen är låg, så att arbetsgivare känner till vad den nya lagen innebär. Men det handlar också om att titta på om sanktioner kan komma att spela roll.

Men allt detta hade varit kraftlöst om vi inte också säkerställde att myndigheten DO – det är kanske ett tydligt fall kopplat till diskrimineringslagen – har resurser. Därför har regeringen prioriterat att förstärka DO kraftigt. Vi har också förstärkt anti-diskrimineringsverksamheter runt om i vårt land. Många av de verksamheterna arbetar inte enbart med att driva fall utan också med att informera och ge kunskap om vad lagen säger och vilka effekter som ett samhälle fritt från diskriminering kan bidra till.

Det som gläder mig alldeles särskilt är att det finns en tydlig enighet hos majoriteten i Sveriges riksdag, för vi kommer att behöva vara många som arbetar med detta på olika sätt. Moderaterna har engagemang i frågan. Och inte minst vet vi hur stor roll arbetsgivarna och det svenska näringslivet spelar i arbetet mot diskriminering – det gäller alla sju diskrimineringsgrunder. Då tror jag att vi har alla möjligheter att säkerställa att Sverige blir ett land som tar tydliga steg mot att vara ett land fritt från diskriminering.

Anf. 22 JESSICA POLFJÄRD (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det finns naturligtvis mycket som vi är överens om, bland annat att detta också är någonting som är viktigt för vår tillväxt och, som statsrådet sa, för lönsamheten i samhället.

Vi behöver de människor som är arbetsföra och som kan jobba. Vi vet att man till exempel i Norge kallar äldre för det grå guld. Det finns en kompetens som vi är ganska dåliga på att tillvarata, nämligen de äldres kompetens på arbetsmarknaden. Att få höra och läsa att man redan vid

40 års ålder betraktas som äldre, och dessutom har sämre möjligheter, är någonting som inte kommer att föra Sverige framåt.

Även Diskrimineringsombudsmannen säger att det är väl känt att det finns en åldersdiskriminering på arbetsmarknaden och att det dessutom finns ett ganska stort mörkertal, det vill att säga att det som upplevs som diskriminering inte alltid kommer till DO:s kännedom.

Jag tror att vi också behöver jobba med attityder och värderingar. Även om vi har en diskrimineringslagstiftning, som demokratiministern menar inte är tillräckligt känd, tror jag att det finns andra värderingar i samhället som vi behöver arbeta med.

Jag tackar för svaret. Jag ser fram emot att ministern återkommer till riksdagen och redogör för vilka resultat man har uppnått med de insatser som regeringen har gjort än så länge.

Anf. 23 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP):

Fru talman! Att Sverige ska vara ett land som är fritt från diskriminering är för regeringen – vilket vi ofta uttalar – något som inte bara är ord utan någonting som vi prioriterar och investerar i. Det är på alla sätt och vis olönsamt att diskriminera.

Vi behöver säkerställa att alla människor som vill bidra till välfärden och till vårt samhälle också får möjlighet att göra det. Det ska inte finnas hinder som diskriminering i vägen.

Det betyder att vi behöver vara många som har fokus på just detta och som är beredda att ta dessa diskussioner. Det finns ett lager av dåliga argument som kommer upp när man ska diskutera vikten av att människor får möjligheter att arbeta även om de är äldre.

Det grå guldet tycker jag är ett fantastiskt sätt att uttrycka det på. Vi har så otroligt mycket erfarenhet och kunskap som vi behöver tanka in i nya generationer. Det finns uppgifter som det krävs mängder av erfarenhet för att kunna utföra. Att Sverige, ett av världens bästa och rikaste länder, inte skulle kunna ta vara på detta är ett underbetyg utan dess like.

Här har vi att göra. Vi investerar och satsar. Vi känner att vi kan bygga på det som vi är överens om i denna kammare, vilket är helt centralt, och det kommer vi att fortsätta att göra. Jag ser fram emot att få komma tillbaka och berätta om vilka effekter detta har haft.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.03 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Prot. 2017/18:57
18 januari

Svar på
interpellationer

§ 5 Frågestund

Anf. 24 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågorna besvaras av utbildningsminister Gustav Fridolin, statsrådet Helene Hellmark Knutsson, kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke och statsrådet Heléne Fritzon.

Utbildningsminister Gustav Fridolin besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Tryggheten i skolan

Anf. 25 ERIK BENGTZBOE (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Fridolin.

Den 4 oktober försökte en lärare avstyra ett bråk mellan elever. En elev svarade med att hänga sig runt lärarens nacke och boxa mot nacken med upprepade slag. ”Jag kan inte längre arbeta på grund av det som hänt”, berättar läraren.

Den 27 oktober skriker en elev och kastar pärlor i ett klassrum. Vid tillsägelse började eleven slå, sparka och misshandla läraren. Det här är bara två av ett trettiotal grova och fruktansvärda historier från hösten 2017 i Malmös skolor och som har berättats de senaste veckorna.

Det är en arbetsmiljö som tyvärr är alltför vanlig i våra skolor och som inte skulle accepteras på någon annan arbetsplats. Men i många skolor har detta med åren blivit gammal skåpmat. Enligt Arbetsmiljöverket är andelen grundskollärare som utsätts för hot och våld högre än genomsnittet för samtliga yrken.

Min fråga till utbildningsminister Gustav Fridolin är därför: Vad avser utbildningsministern att göra för att öka tryggheten i skolorna, så att våra lärare och elever får en trygg arbetsmiljö?

Anf. 26 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack för frågan, Erik Bengtzboe!

Det Erik Bengtzboe beskriver och som vi kan se i anmälningarna är fruktansvärt. Det är oacceptabelt. Det får inte förekomma i skolan eller på någon annan arbetsplats, precis som riksdagsledamoten säger.

Det krävs att skolan har en tydlig rutin och ordning som innebär att varje brott och varje misstanke om brott polisanmäls. Det ska finnas en god relation mellan skola och polis och i förekommande fall socialtjänst. Varje lärare ska också veta att man har en rektor som ställer upp i ett läge då man behöver gå vidare med en polisanmälan.

Det krävs såklart också att det stora arbetet för att skapa tryggare skolmiljöer görs. Det handlar inte minst om att det ska finnas tillräckligt många som jobbar i skolan. Det är svårt att klara trygghetsuppdraget om man är ensam i sin uppgift, om man inte kan samarbeta med kollegor och om man vet att ifall man skickar ut en elev i korridoren finns det inga vuxna där. Det är därför det är viktigt att fler – 20 000 fler – har anställts i svensk skola de senaste åren.

Anf. 27 ERIK BENG TZBOE (M):

Herr talman! Tack för svaret, Gustav Fridolin!

Tyvär kan vi utifrån rapporter och den senaste tidens rapportering från bland annat Malmö se att utvecklingen på sistone går åt helt fel håll och inte alls i den riktning som vi skulle önska.

Vår uppfattning är att lärarna behöver tydligare mandat för att skapa ordning och reda i klassrummen. Lärarstudenterna behöver få mer utbildning i ledarskap. Vi behöver också få omdömen i ordning och reda för att få en tydlig återkoppling till hemmet.

Är det något som Gustav Fridolin avser att gå vidare med under mandatperioden? Eller finns det några andra konkreta åtgärder som regeringen tänker vidta?

Anf. 28 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, riksdagsledamoten!

Utvecklingen ger upphov till en delad bild. Att vi får fler anmälningar beror delvis på att fler skolor nu har rutinen att anmäla, vilket inte var fallet tidigare. Och det är väldigt bra. Man visar att det är allvarligt och att det är ett brott som ska polisanmälas även när det sker på en skola. Det är grunden för att klara den här uppgiften.

Det är bra med mer utbildning i ledarskap på lärarutbildningarna. Det är också något som vi jobbar med i de nationella skolutvecklingsprogrammen.

Jag ser det däremot inte som en rimlig uppgift att sitta och skriva lappar hem, så kallade ordningsomdömen, till elever som sköter sig alldeles utmärkt.

Regeringens åtgärder för ett tryggare samhälle

Anf. 29 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Min fråga går till biträdande justitieminister Heléne Fritzon.

Brottsförebyggande rådets trygghetsrapport, som släpptes nu i veckan, visar på en ihållande trend, nämligen att otryggheten ökar i vårt land. Det gör den enligt min mening på goda grunder. Antalet mord, våldtäkter, gruppvåldtäkter och inte minst attacker mot poliser och polisstationer, senast i går kväll, visar på en otäck samhällsutveckling.

Trots regeringens 100 propositioner från Justitiedepartementet går utvecklingen åt fel håll. Det är inte själva antalet som är problemet utan sannolikt det politiska innehållet. Sverigedemokraterna har inte sällan kritiserat regeringen och haft synpunkter på att resurser och befogenheter har varit otillräckliga, precis som vi har kritiserat regeringens propositioner när det kommer till sakliga straffskärpningar och så vidare.

Är regeringen nöjd, Heléne Fritzon? Eller kan ni tänka er att hålla med om Sverigedemokraternas kritik när det gäller att varje försök till framryckning från regeringen har varit otillräckligt?

Anf. 30 Statsrådet HELENE FRITZON (S):
Herr talman! Jag vill tacka för frågan.

Regeringen arbetar intensivt och med kraft för att bekämpa all den brottslighet som vi kan ta del av på olika sätt. Inte minst partiledardebatten under gårdagen vittnar om att det också finns en bred samsyn i Sveriges riksdag om läget i landet och om hur vi tillsammans kan verka för ett starkare och tryggare samhälle.

Regeringen har som sagt vidtagit en mängd olika åtgärder. Fler poliser är kanske det som syns allra mest, men det handlar också om aktiv brottsbekämpning och en straffskärpning.

Anf. 31 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna var det enda partiet som i början av mandatperioden satsade just på att utbilda fler poliser. Med vår politik hade vi alltså haft fler poliser i dag. Med er politik har vi fått färre utbildade poliser i tjänst, Heléne Fritzón.

Nu utsätts polisen dessutom för krigsliknande attacker i en historisk omfattning. Är det inte dags att låta militären bistå polisen i arbetet med att skapa trygghet på våra gator?

Anf. 32 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Herr talman! Regeringens satsning på fler välutbildade poliser är den största i Sverige de senaste 20 åren. Och som jag sa är det bara en del av ett viktigt åtgärdsprogram för att minska brottsligheten och öka tryggheten i det svenska samhället.

Framtiden för life science

Anf. 33 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Life science har varit på tapeten i ganska många år nu. När jag blev riksdagsledamot rådde det stor förvirring i branschen om det var en näring som Sverige verkligen ville satsa på. Både företag och människor som jobbade inom forskning och utveckling funderade mycket över vart Sverige var på väg i de frågorna.

Sedan dess har en life science-samordnare tillsatts. Det gjordes 2015. Men det förordnandet går ut den 31 januari. Jag vill därför fråga forskningsministern hur fortsättningen ser ut för life science och vem som kommer att bli ordförande för regeringens life science-råd.

Anf. 34 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack, Penilla Gunther, för en viktig fråga!

Jag hoppas att det står helt klart att life science har varit en prioriterad fråga för regeringen sedan dag ett. En av de saker vi har gjort är just att tillsätta en nationell samordnare. Nu har vi också ett nationellt samverkansprogram för life science, där den nationella samordnaren är ordförande för den expertgruppen. Det uppdraget kommer han att fortsätta ha framöver.

Däremot tittar vi nu inom Regeringskansliet på hur vi ska ordna med en mer permanent satsning för att främja investeringar i life science och se

till att vi får upp antalet kliniska studier. Under dessa år med en life science-samordnare har investeringarna och antalet kliniska studier gått upp. Men vi är inte nöjda där. Vi vill betydligt mer.

Prot. 2017/18:57
18 januari

Frågestund

Anf. 35 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Det är glädjande att höra att statsrådet säger att rådet ska fortsätta sin verksamhet. Jag tror att branschen i allra högsta grad välkomnar det beskedet.

Men jag vill också ställa frågan: Hur tänker man sig att involvera vården i större utsträckning när det gäller de kliniska studierna? Där finns fortfarande mycket att göra. Branschen i sig är otroligt framåt och vill mycket mer. Men hur ska man få med vården i det här sammanhanget?

Anf. 36 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack, Penilla Gunther!

Jag delar uppfattningen att sjukvården är helt avgörande. Den måste fungera som en motor för forskning, utbildning, utveckling och innovation.

Det sker mycket i samverkansprogrammet. Det finns också en kommitté för kliniska studier som blev ett direkt resultat av en utredning som gjordes under den förra regeringen. Den består av branschen och företrädare för de stora landstingen och akademien. Kommittén har nu fått nya direktiv och vi ser att de kommer att hjälpa bra.

Vinstdrivande skolors behandling av lärare

Anf. 37 DANIEL RIAZAT (V):

Min fråga riktar sig till utbildningsminister Gustav Fridolin.

I dag har jag äran att ha fint besök. Ett antal lärare och elever är här för att uttrycka sitt stöd för sina kollegor som den 21 och 24 november blev avskedade, hotade med avsked, omplacerade och förtalade av riskkapitalbolaget Academedia, som äger skolan som de arbetade på.

Den första läraren som avskedades fick fem minuter på sig att under ganska förnedrande former lämna in sina tillbehör till skolan.

Jag undrar: Är det den här sortens skola som vi ska ha i Sverige? Kan en vinstdrivande skola, som går ut på att aktörer egentligen enbart är ute efter att göra vinst på våra skattepengar, bete sig på det här sättet mot lärare som har jobbat under många år inom den svenska skolan för våra elever och barn?

Anf. 38 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Daniel Riazat, för frågan!

Och tack för det engagemang som finns för svensk skola bland många lärare som jobbar i olika skolor i Sverige och också i många av de friskolor som tas upp till debatt här!

Som Daniel Riazat vet får jag inte kommentera ett aktuellt ärende som ska prövas rättsligt. Däremot är det viktigt att vara tydlig med två grundläggande principer som regeringen står för.

För det första gäller det vikten av de regler som har byggts upp på svensk arbetsmarknad, inte minst inom den offentliga sfären, till exempel

meddelarfrihet, rätten att slå larm om missförhållanden och rätten att stå för att ha en politisk åsikt i den allmänna debatten. Dessa regler måste gälla alla som är anställda i alla sektorer, och inte minst i alla former av skolor.

För det andra står regeringen för – som Daniel Riazat känner till – att det ska finnas regler som innebär att man inte driver skolor för att göra vinst på skattepengar.

Anf. 39 DANIEL RIAZAT (V):

Tack, utbildningsministern!

Vi är väldigt glada över att regeringen äntligen har lyssnat på Vänsterpartiet när det kommer till vinstjakten inom svensk skola och välfärd.

Även om du inte kan lägga dig i det enskilda fallet skulle jag vilja att du uttrycker tydligt för Göran, Magnus, eleverna och de andra inom Lärarnas Riksförbund som har engagerat sig att det helt enkelt är oacceptabelt att personal, som har jobbat under många år för att ge alla elever rätt till likvärdig kunskap, blir behandlade på det här sättet av giriga riskkapitalister.

Anf. 40 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Daniel Riazat!

Jag tycker att jag var rätt tydlig med vilka principer som regeringen står för.

Jag får inte uttala mig på ett sådant sätt att det kan påverka den rättsliga sfären. Det skulle inte heller hjälpa lärarna i fråga. Tvärtom riskerar det att bli en diskussion, inte om vad lärarna har varit med om och som de har gått till rätten med och som de diskuterar med sin arbetsgivare om, utan i stället om vad ministern har sagt i kammaren.

Men våra principer är tydliga, och de kommer också till uttryck i den proposition som vi lägger fram till riksdagen, till exempel om utvidgad meddelarfrihet.

Kultur- och demokratiministerns syn på riksdagen

Anf. 41 ISABELLA HÖKMARK (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Alice Bah Kuhnke.

På Instagram har ministern deklarerat att regeringen är enig om att Sverige ska skriva under deklARATIONEN om ett förbud mot kärnvapen. Det skulle i så fall innebära att regeringen inte bryr sig om utredningen om hur ett signerande påverkar svensk säkerhet. I samma inlägg skriver statsrådet att frågan tyvärr måste beslutas i riksdagen.

Vad menar demokratiministern med att Sveriges riksdag och ett demokratiskt beslutsfattande ses som ett problem? Skulle statsrådet hellre vilja att detta beslutades i strid med en majoritet i riksdagen?

Anf. 42 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNE (MP):

Herr talman! Tack för frågan!

Det känns smått prekärt att tala om mitt Instagramkonto just här. Men det tål att läsas. Läser man mitt inlägg noggrant tror jag att man kan se att

det i samband med ILO 169 senast talades om att ratificeringen av konventionen skulle avgöras genom ett majoritetsbeslut i Sveriges riksdag.

Men när det gäller kärnvapenkonventionen är det tydligt vad Miljöpartiet vill. Jag hänvisar till den debattartikel som Miljöpartiets språkrör Isabella Lövin skrev i Dagens Nyheter.

Prot. 2017/18:57
18 januari

Frågestund

Anf. 43 ISABELLA HÖKMARK (M):

Herr talman! Nu är det så att ministern är minister. Det som skrivs på Instagram sprids på sociala medier. Det är ett faktum att det står: Regeringen har tydligt deklarerat att vi vill skriva under, men dessvärre är det riksdagen och inte regeringen som måste ta beslut, och det betyder en majoritet av riksdagens ledamöter ...

Jag vet inte hur jag ska tolka det annat än att det är underligt att demokratiministern tycker att det är ett problem att Sveriges riksdag tar beslut. Är det en belastning? Tycker ministern inte att riksdagen ska ta beslut i viktiga säkerhetspolitiska frågor? Det ska tydligen en minoritetsregering göra.

Anf. 44 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNKE (MP):

Herr talman! Jag tycker precis tvärtom. Det är viktigt att Sveriges riksdag tar beslut och att det finns en stark majoritet bakom de beslut som fattas.

Fokus på kunskap och ordning i skolorna

Anf. 45 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! Varje förälder som lämnar sitt barn i skolan vill att det ska känna sig väldigt tryggt och att det lär sig mycket. Därför finns det inget viktigare löfte som vi politiker kan ge än att se till att varje lärare har chans att rusta eleverna med så mycket kunskap som möjligt. Dessutom ska barnet känna den trygghet som behövs för att det ska få individuell frihet och makt över sitt eget liv.

Jag tror att några föräldrar just nu funderar på om vi verkligen lever upp till det löftet. PISA och Timss visar att kunskapsresultaten ökade till följd av alliansreformerna. Samtidigt ser vi att andelen som inte är behörig till gymnasiestudier ökar igen. Det är svårt att rekrytera lärare och det finns rätt stora problem med ordning i många skolor.

I stället jagar regeringen skolor som jobbar med kunskapsfokus och med ordning och reda. Sådant engagerar sig regeringen starkt för, men det läggs fram få förslag för att stärka ordning, reda och kunskap. Vad föreslår utbildningsministern att man ska göra? Vad svarar han de föräldrar som är oroliga i dag?

Anf. 46 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Christer Nylander, för frågan!

För att rätt ska vara rätt vill jag säga att andelen behöriga som lämnar grundskolan för gymnasiet ökar, både bland de elever som har svensk bakgrund som det uttrycks i statistiken och bland dem som är nyanlända som det uttrycks i statistiken. Det finns också fler legitimerade lärare i det

svenska skolsystemet än vad vi någonsin har haft. Men antalet barn har fortsatt att öka och ökar ännu kraftigare.

Vi jagar ingen skola, men vi vill ha tydliga regler för alla friskolor. Reglerna ska garantera att de skattepengar som du och jag satsar går till kvalitet för eleverna.

När det gäller konkreta förslag som leder till ordning och reda anställer vi fler så att trygghetsuppdraget blir lättare att utföra. Man har starkare stöd för det. Under de senaste åren har 20 000 fler anställts i svensk skola. Vi säkrar att det finns nationella skolutvecklingsprogram som ger stöd i till exempel arbetet med ledarskap. Vi avlastar lärare och rektorer en del administrativa arbetsuppgifter så att de kan fokusera på kärnuppdraget: god undervisning och ledarskap i undervisningen.

Anf. 47 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! Det som göras ska är redan gjort, är utbildningsministerns besked. Han är väldigt nöjd med läget. Jag tror att många föräldrar skulle vilja ha ett annat svar. De skulle nog vilja ha tre konkreta förslag från utbildningsministern om hur man ska se till att undervisningen ger mer kunskap till varje elev, hur man ska se till att fler blir behöriga till gymnasiet, hur man ska se till att fler älskar att vara lärare och söker sig till läraryrket och hur man ska se till att fler känner sig trygga i svensk skola.

Där saknar regeringen besked, och det tycker jag är mycket bekymmersamt.

Anf. 48 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tre konkreta besked: Nu rullas miljardsatsningen på 6 miljarder ut med stark viktning mot de skolor där eleverna har de allra tuffaste förutsättningarna. Det innebär att staten tar ett mycket större ansvar för skolans finansiering. Det är ett viktigt och välkommet steg.

Vi gör en uppföljning av ordningsregler så att alla rektorer får stöd i arbetet med ordningsregler. Vi använder de verktyg som vi vet fungerar på några av de skolor i Sverige som är allra bäst på att skapa trygghet och arbetsro både vid svensk och vid internationell jämförelse.

Och vi kommer att göra insatser för lärares arbetsmiljö.

Åldersbedömningar av ensamkommande

Anf. 49 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Jag har en fråga till migrationsminister Heléne Fritzon. För att vi i Sverige ska ha en rättssäker och trovärdig migrationspolitik kan vi över tid inte ha regelverk som avsevärt skiljer sig från dem i resten av Europa. Samtidigt måste migrationspolitiken av uppenbara skäl skilja på barn och vuxna. Om vi ska göra det måste vi ha en trovärdig process för åldersbedömningar som är baserad på evidens, som har förtroende bland befolkningen, som bygger på en helhetsbedömning och som i svåravgjorda fall vilar på en medicinsk bedömning.

I ljuset av detta undrar jag hur ministern ser på den kritik mot åldersbedömningar av ensamkommande som har framförts under den senaste tiden.

Anf. 50 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S):

Herr talman! Tack, Mathias Tegnér, för en i dessa dagar mycket aktuell fråga! Åldersbedömningar är *en* del av den viktiga asylprövningen. Det ligger på den enskilde att göra sin identitet och ålder sannolik. Därför gav regeringen för drygt ett och ett halvt år sedan ett uppdrag till Rättsmedicinalverket att utforma ett system med medicinska åldersbedömningar.

Regeringen är tydlig med att detta ska vila på forskning och beprövad erfarenhet och att det ska vara ett rättssäkert system. Som bekant väljer regeringen inte metoderna, utan det görs av professionen.

Den pågående debatten och kritiken är jag så att säga inte besvärad av i den meningen att jag alltid välkomnar en debatt. Det är ganska vanligt förekommande inom medicin och hälso- och sjukvård.

Anf. 51 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Jag konstaterar att jag är enig med både statsrådet och regeringen. Samtidigt är det en intressant och viktig fråga hur statsrådet och regeringen tänker agera mot bakgrund av den kritik som bland annat har kommit mot Rättsmedicinalverket.

Anf. 52 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S):

Herr talman! Det finns två tydliga uppdrag. Det ena är ett kunskapsuppdrag till Socialstyrelsen vad gäller metodvalet, och man ska återkomma i maj månad.

Det andra är det som presenterades på förmiddagen i dag. Rättsmedicinalverket har självt gått ut med en kvalitetsmätning, som visar en väldigt hög samstämmighet i metoden. Den ligger enligt verkets egen beskrivning på runt 90 procent. Rättsmedicinalverket konstaterar att man därför inte avser att ändra metoderna för medicinsk åldersbedömning.

Sexistisk reklam

Anf. 53 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! ”Hej studenter! 0,- i studielån? Dejta en sugar daddy!” Så stod det på en reklamskylt som i höstas mötte studenterna på olika campusområden i Sverige. På skylten fanns också två bara bröst.

I busskurer och på andra offentliga platser möts vi av reklam där könsstereotypa roller hålls vid liv och förstärks. Överordning och underordning speglas genom män och kvinnor i olika åldrar och olika positioner och de är olika lättklädda. Att göra sexistisk reklam är dock fullt lagligt i Sverige. Det nuvarande systemet med självsanering genom den branschägda stiftelsen Reklamombudsmannen är inte tillräckligt. Den sexistiska reklamen har inte minskat i omfattning.

Miljöpartiet har länge drivit att det behövs lagstiftning och kännbara påföljder mot könsdiskriminerande reklam i det offentliga rummet. Jag vill därför fråga kultur- och demokratiministern: Vad gör regeringen för att komma till rätta med sexistisk reklam?

Anf. 54 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH

KUHNKE (MP):

Herr talman! Tack för frågan!

I december gav vi DO i uppdrag att dels undersöka hur stort och utbrett problemet med sexistisk reklam är, dels komma tillbaka till oss och redovisa hur självregleringen i branschen har fungerat. Vi har nämligen en livskraftig reklambransch som har mycket att göra. Där pågår också en debatt om vad de gör och hur de gör det.

Vill vi ha rätt eller vill vi ha förändring? Jag vill ha förändring, och jag vet att självreglering är ett sätt att åstadkomma förändring. Med det underlag vi får sätter vi ytterligare blåslampa på branschen att faktiskt åstadkomma förändring. Vi får även ett underlag som vi kan gå vidare med om vi ser att självregleringen inte räcker till.

Anf. 55 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Tack för svaret! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är väldigt bra att regeringen har tagit tag i denna viktiga fråga. En statlig utredning föreslog en lagstiftning på området redan för tio år sedan. Alliansregeringen brydde sig inte om att gå vidare med förslaget, och jag tycker nog att tiden nu är väl mogen och att det är hög tid att göra detta.

Min följdfråga blir: När kommer regeringen att ta nästa steg med ett förslag om lagstiftning mot sexistisk reklam?

Anf. 56 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH

KUHNKE (MP):

Herr talman! Det stämmer. Det har legat en utredning i byrålådan i snart tio år. Vi har sett över den och konstaterat att den inte längre håller. Om vi ska ta steg mot lagstiftning – om vi kommer fram till att självreglering inte räcker till – behöver vi ett nytt underlag.

Jag hoppas fortsatt på självreglering, för om en bransch själv vill åstadkomma förändring är det vad som bär mest. Men om det skulle visa sig att det inte finns tillräckliga verktyg för detta behöver vi se vad nästa steg kan vara, och det måste ske så snart som möjligt.

Läraryrket

Anf. 57 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Helene Hellmark Knutsson, och den gäller läraryrket.

Strax före jul presenterade Skolverket en analys där man ser att det finns behov av att rekrytera 77 000 nya lärare inom en femårsperiod. Frågan är inte ny. I flera år har det funnits prognoser, även om de har stigit under den senaste tiden. Men både alliansregeringen och de rödgröna har gjort satsningar: en ny lärarutbildning, kompetensutveckling, fler högskoleplatser, mer resurser och högre lärarlöner.

Samtidigt ser vi att detta inte har varit tillräckligt, och ibland har det också gett oönskade effekter. Fler högskoleplatser har lett till fler studenter med sämre förkunskaper och även till fler avhopp.

Regeringen har ett ansvar. Mina frågor till statsrådet är: Vad kommer ni att göra nu? Vad är regeringens strategi för att rå på utvecklingen?

Anf. 58 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack, Betty Malmberg, för väldigt viktiga frågor!

Detta är som sagt en fråga som vi ärvde från den förra regeringen. Det var känt att vi stod inför en stor lärarbrist, och vi har jobbat intensivt med flera åtgärder, vilket Betty Malmberg väl känner till.

När det gäller Skolverkets rapportering om rekryteringsbehovet är det en följd av ett uppdrag som utbildningsminister Gustav Fridolin och jag gav till Skolverket och Universitetskanslersämbetet för att få bättre prognosunderlag, vilket faktiskt är något som saknades tidigare.

Det är dock viktigt att hålla rätt på siffrorna. Rekryteringsbehovet anses enligt underlaget vara 72 000. Själva lärarbristen bedöms nu vara ungefär 44 000. Det är oerhört mycket, men åtgärderna bidrar ändå till att klara en del av rekryteringsbehovet, dock inte hela. Precis som utbildningsministern har sagt här tidigare beror detta på att vi får fler barn.

Anf. 59 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet! Siffror i all ära – jag tog dem för övrigt från Skolverkets pressmeddelande – vad vi har sett är att de åtgärder som vi har vidtagit är otillräckliga. Regeringen sitter vid makten och måste ha en strategi framåt för hur vi ska hantera situationen när vi har en sådan brist på legitimerade lärare. Detta är också något som UKÄ efterlyser.

Jag ställer åter samma fråga till statsrådet: Vad kommer regeringen att göra nu?

Anf. 60 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack, Betty Malmberg! Det är helt riktigt: Om vi bara tar gymnasieelever som vill bli lärare skulle var tredje gymnasieelev behöva välja lärarprogrammet. Det är inte realistiskt. Därför öppnar vi nu för fler vägar in till läraryrket. Vi kommer också att behöva vidta åtgärder för att de obehöriga lärare som finns i skolan får möjlighet att läsa in sin behörighet.

Vi kommer inte att ge oss förrän vartenda barn och varenda elev möter en kompetent och behörig lärare. Vi kommer att vidta fler åtgärder tills vi når detta mål.

Rättssäkra medicinska åldersbedömningar

Anf. 61 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Min fråga går till migrationsministern.

Precis som migrationsministern påpekade förut gör Rättsmedicinalverket sedan ett år tillbaka medicinska åldersbedömningar för att hjälpa till i avgörandet av om en person är myndig eller inte. Kristdemokraterna anser att medicinska åldersbedömningar behövs. Vi måste i alla lägen värna barnens situation. Därför måste vi säkerställa att vuxna asylsökande inte placeras tillsammans med ensamkommande barn.

Det är också viktigt att detta görs rättssäkert och att det sker kontinuerliga uppföljningar. De senaste månaderna har vi kunnat följa i medier hur kritik framförts mot en av de metoder som RMV använder för sina bedömningar.

Med anledning av de olika bedömningarna och Rättsmedicinalverkets senaste rapport vill jag fråga migrationsministern hur regeringen ser på kritiken och hur den säkerställer att de metoder som RMV använder för sina åldersbedömningar är rättssäkra.

Anf. 62 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Herr talman! Jag tackar för frågan, som jag delvis besvarade alldeles nyss. Jag vill ändå återigen vara tydlig med att regeringens uppdrag till Rättsmedicinalverket handlar om att komma med medicinska åldersbedömningar utifrån forskning och beprövad erfarenhet och om att ha ett rättssäkert system. Dessutom har Socialstyrelsen regeringens uppdrag att återkomma under våren med ett kunskapsunderlag kring metodvalet. Det tillsammans med Rättsmedicinalverkets egen presentation i dag ger bilden att verket nu tydligt markerar att man inte kommer att frångå den metod som man har. Regeringen följer såklart frågan, men har i dag inga planer på att ge något annat uppdrag.

Anf. 63 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Jag uppfattar ministerns svar som att man tänker utvärdera detta kontinuerligt och på något sätt följa frågan, så att det blir så rättssäkert som möjligt. Det är även vår uppfattning att detta ska göras. Vi tycker att det är viktigt att åldersbedömningarna är så rättssäkra som möjligt.

Jag skulle vilja ställa en följdfråga till ministern. Tycker ministern att de åtgärder som vidtas är tillräckliga för att säkerställa att det är så rättssäkert som möjligt?

Anf. 64 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Herr talman! När det gäller asylprövningen, som de medicinska åldersbedömningarna är en del av, skulle jag vilja säga att Sverige har världens mest rättssäkra system. Det finns också möjlighet att överklaga även de medicinska åldersbedömningarna. Från regeringens sida har vi fullt fokus på att hela tiden bevaka att rättssäkerheten efterlevs. Det är bra att även övriga partier tycker att den frågan är viktig.

EU:s fiskeavtal med Marocko

Anf. 65 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag har en fråga som jag tror ska gå till Gustav Fridolin.

EU:s fiskeavtal med ockupationsmakten Marocko har dömts ut av omvärlden och av en mängd människorättsorganisationer. Avtalet öppnar för att man plundrar det ockuperade Västsahara på dess naturresurser.

Avtalet löper snart ut. Trots kritiken vill EU-kommissionen omförhandla det här fiskeavtalet. EU-kommissionen har begärt ett mandat från ministerrådet om att få omförhandla protokollet till fiskeavtal med Marocko. I ministerrådet ingår ju vi i Sverige, så vi borde ha en ståndpunkt.

Utifrån det faktum att Marocko är en brutal ockupationsmakt vill jag därför fråga utbildningsminister Gustav Fridolin: Vill Sverige ge kommissionen mandat att förhandla om ett nytt protokoll för fiskeavtalet med Marocko?

Anf. 66 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag tackar Jens Holm för en både aktuell och högst relevant fråga. På ett sätt kan jag såklart beklaga att jag måste hänvisa till den särskilda ordning som finns; regeringen bereder ståndpunkter till EU:s ministerråd genom utskott och EU-nämnd snarare än genom särskild beredning under frågestunden. Men jag kan garantera att Sverige genomgående under den här regeringen har varit det land i EU-kretsen som allra tydligast och mest konsekvent stått upp för mänskliga rättigheter, även vad gäller Västsahara.

Anf. 67 JENS HOLM (V):

Herr talman! Senast frågan var uppe röstade Sverige emot det här fiskeavtalet. Det var väldigt bra att man stod upp för Västsaharas folk.

Nu är det så att den danska motsvarigheten till EU-nämnden, EU-udvalget, har fått hela förhandlingsmandatet från EU-kommissionen och har en dialog med sin regering. Men vi i EU-nämnden har inte hört ett knyst från regeringen. Därför vill jag fråga Gustav Fridolin: Kan Gustav Fridolin se till att vi i EU-nämnden får ta del av det förslag till förhandlingsmandat som kommissionen har skickat till rådet vad gäller det här avtalet?

Anf. 68 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag tackar riksdagsledamoten. Såväl miljö- och jordbruksutskottet – det beredande utskottet – som EU-nämnden har rätt att kräva samråd och har rätt att föra en sådan dialog med regeringen. Det finns ett ganska tydligt regelverk för hur de samråden ska gå till. Jag förutsätter att det följs.

Nivån för flyktmottagandet

Anf. 69 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Sverige har i många år fört Europas mest liberala migrationspolitik. Som följd av detta har vi sett ökad segregation, försämrade skolresultat och problem med ökad kriminalitet. Vi ser också i dag omfattande problem inom den svenska sjukvården. Dessutom kan vi lägga till skattehöjningar och en lång rad andra problem.

Vi har dock sett en förändring i debatten. Så sent som i går talade statsministern om att den ohållbara migrationspolitiken hade lagts om. Man talar äntligen om volymfrågan, någonting som var väldigt svårt för bara några år sedan, herr talman. Man får nästan intrycket att mottagandet i dag inte är särskilt omfattande, inte minst efter prat om att man lagt sig på EU:s miniminivå.

Min fråga till migrationsministern är därför följande: Anser ministern att nuvarande nivå är att anse som låg eller normal?

Anf. 70 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Sverige tog 2015 det absolut största ansvaret i Europa för flyktmottagandet per capita. Vi tog emot 163 000 på flykt. Det finns en bred uppställning i Sveriges riksdag för att vi ska visa den solidariteten i Europa. Det är jag väldigt stolt över. Sverige har

också på Europainivå kraftfullt drivit att fler länder måste ta sitt ansvar för ett väl fungerande asylmottagande. Det arbetet fortgår. Jag hoppas och ser fram emot att vi får ett gemensamt och väl fungerande solidariskt asylsystem i hela Europa. Men jag är orolig för de högerkrafter i Europa – vilka även Sverigedemokraterna representerar – som inte vill ta ett sådant ansvar.

Anf. 71 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Jag noterar att ministern inte svarade på min fråga.

Det är naturligtvis glädjande om det är så att regeringen har ställt om sin politik och än en gång gett Sverigedemokraterna rätt i många frågor.

Under 2017 beviljades det näst flest uppehållstillstånd i hela Sveriges historia. Jag ställer frågan igen: Anser ministern att det här är en låg eller en ”normal” nivå?

Anf. 72 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S):

Herr talman! Det var 163 000 år 2015, strax över 26 000 år 2016 och ungefär samma siffra år 2017. Vi ligger fortfarande på en väldigt hög nivå. Det gör vi för att det är oro i Europa. Flyktingar söker sig till de europeiska länderna. Men arbetet för ett väl fungerande asylsystem där fler tar sitt ansvar fortgår.

Valdeltagande och kvinnors inflytande

Anf. 73 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Mina frågor går till demokratiminister Alice Bah Kuhnke. Den första frågan handlar om valdeltagandet.

Vi har nu börjat vårt demokratijubileum för 100 år av rösträtt och demokrati i Sverige. Det är dock inte riktigt sant att det är 100 år i år, utan vi får räkna från 1921. Vi har alltså 97 år av allmän och lika rösträtt, vilket förstås är väldigt bra.

Men det är inte alla som utnyttjar sin rösträtt. Det finns många som väljer att inte gå och rösta, till exempel för att de känner att de inte kan påverka eller känner sig utanför. Man tror att vi partier tycker samma och ser inte skillnaden. En del vet inte ens om att det är val till hösten. Vi här inne vet dock om det mycket väl.

Vad tänker demokratiministern göra för att öka valdeltagandet i år?

Anf. 74 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP):

Herr talman! Tack för frågan! Det är precis som Monica Green beskriver angeläget att vi säkerställer att så många människor som möjligt i vårt land känner att de kan påverka samhällets utveckling och att valet också är ett val för just dem. Det gäller att de gör den ansträngning som krävs för att sätta sig in i vad vi i olika partier faktiskt tycker och går till valurnan.

Det vi bland annat gör är att vi investerar stort i det civila samhället. Vi stärker också möjligheten till skolval. I skolvalet gäller det delvis dem som sedan inte får rösta i riksdags-, kommunal- och landstingsval men också dem som får det. Vi kommer på olika sätt att försöka att stimulera

mellanvalsaktiviteter att gå upp i spinn inför riksdagsvalet så att vi ökar valdeltagandet. Det är ambitionen.

Prot. 2017/18:57
18 januari

Frågestund

Anf. 75 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Min andra fråga handlar om kvinnorepresentation. Kvinnor röstar mer än män. De tar sitt förnuft till fånga och vill vara med och påverka. Både inrikes födda och utrikes födda kvinnor röstar mer än motsvarande män.

Det är ändå inte så att kvinnor är representerade i lika hög grad som män. Fortfarande är männen norm i samhället, och för få kvinnor har de ledande positionerna. Kan demokratiministern göra någonting åt det?

Anf. 76 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP):

Herr talman! Ja, jag hoppas att jag som statsråd kan göra någonting åt det, och framför allt som statsråd i en feministisk regering. En av de saker som jämställdhetsminister Åsa Regnér och jag har gjort är att vi har bjudit de andra partierna till samtal om just detta.

Det var ett konstruktivt samtal. Vi hade hoppats på att de andra riksdagspartierna skulle vilja göra gemensam sak med oss i en debattartikel eller i annat utspel. Det ville de tyvärr inte. Men vi tror att de politiska partierna i Sveriges riksdag har ett stort ansvar att arbeta också med representationsfrågan.

Tillsynen över fristående förskolor

Anf. 77 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag har en fråga till utbildningsministern.

Alla föräldrar måste kunna känna sig trygga med att deras barn får ta del av en förskoleverksamhet som är bra oavsett vilken förskola de väljer. Det förutsätter att uppföljningen av kvaliteten fungerar väl.

Redan 2016 konstaterade Skolinspektionen att kommunerna, som är ansvariga för uppföljningen av de fristående förskolorna, brister i sin tillsyn. Två av tre måste utveckla hur de granskar utifrån läroplanens mål och åtta av tio behöver utveckla arbetet med att fatta beslut om ingripande åtgärder när de upptäcker brister.

Att säkerställa att kvaliteten är hög i alla verksamheter är en av politikens viktigaste uppgifter, och här brister det bevisligen. Vad tänker regeringen göra för att säkerställa att tillsynen över de fristående förskolorna fungerar väl?

Anf. 78 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Det är en väldigt viktig fråga som Maria Stockhaus lyfter fram. Vi har under åren investerat i att Skolinspektionen gjort specifika granskningar av såväl den kommunala som den fristående förskoleverksamheten. Dessa granskningar lägger en god grund för hur vi fortsätter utvecklingsarbetet. Det utvecklingsarbetet har inneburit att vi har kunnat göra stora investeringar.

Trots att utmaningarna är stora har vi i dag de minsta barngrupperna sedan 1992. Det är fler barn än någonsin, men vi har lyckats pressa ned

storleken på barngrupperna. Det är oerhört viktigt för att den pedagogiska verksamheten ska nå fram till varje barn.

För att gå vidare pågår nu på mitt uppdrag en myndighetsöversyn ledd av utredare Kerstin Hultgren. I direktiven till översynen ingår att titta på om man ska göra förändringar i vem som är ansvarig för den kontinuerliga granskningen av förskoleverksamheten.

Sedan känner Maria Stockhaus väl till att vi vill göra en del förändringar som handlar om vilka som tillåts driva förskola. Vi vill till exempel garantera att de skattepengar som går in i verksamheten också kommer fram till förskolans kvalitet och inte går ut i vinst.

Anf. 79 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Regeringen är rätt så förblindad av frågan om vinster i välfärden. Den ser ett förbud som lösningen på många problem i både förskola och skola.

Tyvärr skulle det skapa ganska mycket oreda inte minst inom förskoleverksamheten. Många bra förskolor skulle tvingas lägga ned för att det inte blir någon ekonomisk hållbarhet i deras verksamhet. Många av dem är små och drivs dessutom av kvinnliga entreprenörer.

Skolinspektionen konstaterade redan 2016 att det brister och att kommunerna inte klarar av sitt ansvar för tillsyn. Det är det viktigaste sättet att komma åt de oseriösa aktörer som vi inte vill ha. Varför har regeringen inte gjort någonting tidigare?

Anf. 80 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Det är utifrån Skolinspektionens rapport 2016 som det nu pågår en utredning som tittar på om man ska göra förflyttning av ansvaret för tillsynen över fristående och för den delen kommunala förskolor. Vi har agerat utifrån den rapporten. Utredningen pågår, och den har möjlighet att lägga fram förslag om den typen av förändringar.

Sedan kan vi se från till exempel skolverksamhet där granskningen redan i dag ligger hos Skolinspektionen att det också behövs skärpta regler. Det var därför jag nämnde det i mitt första inlägg.

Fler vägar till läraryrket

Anf. 81 YILMAZ KERIMO (S):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till högskoleminister Helene Hellmark Knutsson.

Läraryrket är allvarligt påverkad av hela samhället. År 2019 beräknar regeringen att det kommer att saknas 58 000 lärare för att täcka behoven i skolor och förskolor.

Samtidigt arbetar drygt 38 000 lärarutbildade i andra yrken. Dessa kan betraktas som en outnyttjad resurs enligt bland andra Läraryrket. Många av dessa har lämnat läraryrket med sorg och går därför att locka tillbaka.

År 2025 beräknas Sverige behöva 65 000 lärare. Min fråga till statsrådet är hur vi kan skapa fler vägar till läraryrket.

Anf. 82 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):
Herr talman! Tack, Yilmaz Kerimo för den viktiga frågan!

Regeringens allra viktigaste prioritet är att se till att alla barn kan mötas av kompetenta och behöriga lärare. Precis som du nämner har man under alltför lång tid låtit lärarbristen öka, och läraryrket har sjunkit i status.

Nu har vi gjort stora reformer med bland annat lärarlönelyftet. Vi anställer allt fler i skolan. Det är 20 000 fler för att se till att avlasta lärarna arbetsuppgifter som de inte är utbildade för eller nödvändigtvis måste göra.

Vi ser resultat redan nu. Av dem som har lämnat läraryrket är det allt fler som kan tänka sig att komma tillbaka. Det är också allt fler som kommer tillbaka till läraryrket.

Men inte heller det räcker. Det är därför som vi i budgeten för 2018 omfördelar 90 miljoner kronor för att öppna fler vägar in till läraryrket.

Anf. 83 YILMAZ KERIMO (S):

Herr talman! Det är glädjande att höra att regeringen tar denna fråga på stort allvar och gör insatser för att öka läraryrkets attraktivitet. Fler behöriga lärare stärker samhällsbygget. De behövs inte minst i Stockholmsregionen där antalet barn ökar kraftigt.

Tänker statsrådet intensifiera arbetet och följa upp denna viktiga fråga så att vi kan hantera det beräknade behovet, som är 65 000 lärare år 2025?

Anf. 84 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack igen, Yilmaz Kerimo, för frågan! Vi bygger nu ut lärarutbildningen med 10 000 platser över hela landet. Men vi behöver också öppna fler vägar in. Det gör vi genom kompletterande pedagogisk utbildning, så kallad VAL, det vill säga vidareutbildning av yrkesaktiva lärare, och också projektet Teach for Sweden. En satsning som vi gör handlar om att öka antalet sommarkurser. Det är en väldigt viktig del i att kunna få fram fler behöriga lärare som kan läsa på sommaren.

Kostnadsfri tillgång till Riksarkivets digitala arkiv

Anf. 85 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Min mormor och min farmor kommer från helt olika världar och har olika bakgrunder. Jag har märkt att med åren har mitt eget intresse för min historia ökat.

Min farmor, som säkert sitter och tittar just nu, fyller i år 93 år. Jag kan fortfarande ställa mina frågor till henne och få svar. Men tyvärr dog min mormor när jag var 15 år. Det innebär att hennes historia för mig är ganska okänd.

Från och med årsskiftet har Riksarkivet tack vare regeringens budget kunnat öppna sitt digitala arkiv utan att detta ska kosta något för till exempel en släktforskare.

Min fråga till kulturminister Alice Bah Kuhnke är därför: Vad har ministern för förväntningar på den satsningen?

Anf. 86 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNHKE (MP):

Herr talman! Tack för frågan! Jag har stora förväntningar på denna satsning och på kulturpolitiken i stort i vårt land. Vi har, som jag hoppas att alla vet, den största kulturbudgeten någonsin i Sveriges historia just nu. Aldrig tidigare har så mycket investeringar gjorts i kulturen över hela vårt land, och aldrig tidigare har en så stor andel av statens samlade utgifter gått just till kultur.

De går till möjligheter, till kulturskolan, till biblioteken och till exempelvis Riksarkivet. Det handlar om möjligheterna för oss alla att inte behöva betala för att finna våra rötter och att få veta mer om oss själva och varifrån vi kommer. I och med det får vi också större förståelse för andra människor och för vad som kan komma för att allting rör på sig. Det är oerhört spännande och nyttigt att ha kunskap om sitt kulturarv och sin historia.

Så ja, jag har de största förväntningar. Det kommer förstås att ta flera år innan vi ser resultatet, men detta är en god och stor investering.

Anf. 87 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Många gånger har både jag och kulturministern glädjande nog kunnat stå här i kammaren och tala om de satsningar vi har gjort på kulturområdet. Det är historiskt stora satsningar, som ministern själv nämnde, och självklart har fokus varit på att göra kulturen mer tillgänglig.

För mig är satsningen på Riksarkivet både en kulturarvsfråga och en tillgänglighetsfråga. Därför uppmanar jag både regeringen och ministern att fortsätta med denna typ av satsningar.

Anf. 88 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNHKE (MP):

Herr talman! Jag tar med mig uppmaningen in i förhandlingar med finansministern.

Jag tar det över huvud taget som en stor politisk uppgift att skapa mer kultur till fler och att bygga en nationell identitet, kunskap och bildning kring oss själva och kring samhällets utveckling genom att tillgängliggöra kulturen. Det handlar om att göra kulturen, konsten och de olika konstformerna angelägna för fler. Det är den enda vägen framåt, och den kommer vi att fortsätta på.

Barnskötarnas ställning i förskolans läroplan

Anf. 89 HÅKAN BERGMAN (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Gustav Fridolin. Skolverket har fått regeringens uppdrag att genomföra en översyn av läroplanen för förskolan. Förslaget är nu ute på remiss men har redan väckt oro och förvåning.

En sådan oro gäller att en personalgrupp inom förskolan, barnskötarna, inte längre omnämns. I förskolan arbetar två utbildade personalgrupper. Det är dels förskollärare, som har ett uttalat pedagogiskt ledningsansvar,

dels barnskötare, som svarar för omsorg och trygghet men också för lärande.

När Skolverkets förslag nu osynliggör utbildade barnskötarens viktiga kompetens är min fråga till utbildningsministern: Vad vill regeringen göra för att barnskötare som yrkesgrupp ska få en tydligare plats i den nya läroplanen? Och hur kan vi stärka barnskötarnas roll i förskolan?

Anf. 90 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Håkan Bergman, för frågan! Jag håller helt med om beskrivningen.

Äntligen kan förskolan få en ny läroplan! Det behövs, för den tidigare är 20 år gammal och ger inte tillräckligt stöd för de professionella som arbetar i svensk förskola – förskollärare och barnskötare och för den delen rektorer för förskolan – i det pedagogiska uppdraget.

Man kan läsa läroplanen på ett bra sätt i till exempel jämställdhetsuppdraget, men den kan bli bättre på att ge det konkreta stöd som en läroplan ska ge. Det kommer den också att bli.

När förslaget skickades ut på remiss såg dock också jag precis denna brist. Jag har varit tydlig med att jag kommer att fatta beslut om en läroplan för förskolan som tydliggör barnskötarnas uppdrag. Barnskötarna ska vara en del av förskolan framåt, och de ska vara synliggjorda i förskolans läroplan.

Vi arbetar också hårt för att stärka yrkesutbildningarna på gymnasiet, vilket är viktigt för att vi ska ha fler utbildade barnskötare. Vi ser hur fler och fler kommuner nu förbättrar möjligheterna för dem som är anställda i förskolan att till exempel skaffa sig en grundläggande utbildning i att arbeta med barn när man är barnskötare.

Anf. 91 HÅKAN BERGMAN (S):

Herr talman! Tack för svaret! Jag konstaterar att utbildningsministern ser barnskötarna och deras viktiga roll i förskolan. Han ser också deras kompetens och kunnande, och det tycker jag är glädjande.

År 2015 arbetade över 80 000 barnskötare i förskolan. Svensk förskola skulle inte kunna fungera utan deras arbetsinsats. Min följdfråga gällde egentligen vad regeringen vill göra för att öka antalet utbildade förskollärare, men jag konstaterar att statsrådet redan har besvarat den frågan. Det var också glädjande.

Anf. 92 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Håkan Bergman! I grunden handlar det om att förskoleuppdraget är så viktigt. Det är ett slitigt jobb i förskolan i dag. Trots att vi gör stora investeringar och att vi i statistiken kan se att barngrupperna minskar är det inte verkligheten för alla som jobbar i förskolan. Vi har en hel del riktigt stora barngrupper kvar, och vi har en hel del som inte får rätt uppbackning.

Men om man kan knyta ihop arbetet på ett gott sätt mellan förskollärare, förskolans rektor – alltså det som än så länge heter förskolechef – och barnskötarna blir det ett enklare arbete. Det är oerhört viktigt för att barnen ska få rätt förutsättningar.

Anf. 93 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Min fråga är ställd till högskoleministern. Den gäller de teologiska utbildningarna. Teologisk utbildning bedrivs bland annat på Johannelunds teologiska högskola. Det är en enskild utbildningsanordnare. Avtalet med staten skrevs 1993. Antalet studieplatser ändrades senast 2003, alltså för 15 år sedan. Studenttillströmningen har ökat rejält sedan 2003, vilket också behovet av religionsvetenskaplig kompetens har gjort, vilket i sin tur i mycket beror på det mångkulturella samhälle vi lever i. Trots detta har regeringen inte heller i årets budget ökat antalet heltidsplatser på denna högskola.

Jag vill fråga högskoleministern om ni avser att se över detta så att dagens situation avspeglas och att verklig prestation ersätts framöver.

Anf. 94 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack så mycket, Annika Eclund, för frågan! Detta är en fråga som har varit uppe till debatt just av de orsaker som riksdagsledamoten tar upp. Vårt alltmer mångkulturella samhälle gör att vi behöver utbilda allt fler som kan ta uppdrag inom kyrkorna, till exempel. Men det handlar också om att öka förståelsen mellan olika grupper.

Vi bygger ut den teologiska högskolan i Stockholm med fler platser. Det gör vi därför att vi bedömer att man där kan upprätthålla en hög kvalitet. Det är viktigt när vi bygger ut med fler platser att vi också ser att man kan göra det med en hög kvalitet. Då handlar det bland annat om att ha tillgång till forskarutbildade lärare och andra bedömningar som vi gör.

Anf. 95 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag tror att den aktuella högskola som jag tog upp håller en god kvalitet. Förändringen av tilldelade platser skulle kunna ske redan i dag eftersom det är små, små belopp i utbildningsbudgeten. Det är försvinnande lite, och det handlar egentligen om att man skulle kunna omfördela platser mellan lärosätena på ett enkelt sätt.

Jag undrar: Kan regeringen tillse att detta sker? Eller vad är det som hindrar att det sker?

Anf. 96 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack, Annika Eclund! Jag tror verkligen att man håller en hög kvalitet, och jag utgår från att man gör det. Frågan handlar just om att utbildningarna ska kunna upprätthålla denna kvalitet om man också utökar antalet platser. Det är en fråga som är oerhört viktig för regeringen när vi fördelar de nya platserna.

Vi för hela tiden en dialog både med de statliga universiteten och högskolorna och med de enskilda om hur vi ska kunna möta deras behov och äskanden på allra bästa sätt. Det är klart att vi är öppna för denna dialog under året.

Anf. 97 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Bättre pris på mat, bostäder, drivmedel och försäkringar och även försäljning och förädling av spannmål och virke – detta är några exempel på sådant som man ensam har svårt att klara. Det är sådant som människor under lång tid har löst gemensamt genom att starta och driva kooperativa företag.

I december fattade regeringen beslut om en lagrådsremiss med förslag om en ny lag om ekonomiska föreningar. Jag vill därför fråga statsrådet Heléne Fritzon vilka förslag i den kommande propositionen ministern menar särskilt kommer att förenkla och förbättra för människor som vill starta och driva kooperativa företag.

Anf. 98 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S):

Herr talman! Tack, Johanna Haraldsson, för frågan!

Ja, det var precis före jul som vi beslutade om en lagrådsremiss. Bedömningen är att vi ska ha en proposition senast i mars, alltså nu under våren. Bakgrunden är egentligen att statsministern redan i regeringsförklaringen gav ett löfte om att vi ska modernisera för de ekonomiska föreningarna. Det har gjorts i ett antal olika omgångar, varav den största kanske var den som genomfördes 2016 med en lång rad materiella förändringar.

I den lagrådsremiss som nu är ute blir det en helt ny lag, och den innehåller inte så väldigt stora förändringar rent innehållsmässigt, utan den är justerad redaktionellt så att det faktiskt är en helt ny lagstiftning. Däremot lägger man in beskrivningar av så kallade målvaktsregleringar för styrelseledamöter och också hur man ska hantera en eventuell likvidation, men utgångspunkten är att den ska likna övrig lagstiftning för företag.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 6 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2017/18:78 Vissa förslag om personlig assistans

§ 7 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 17 januari

2017/18:322 Arbetet mot våldsbejakande extremism

av Roger Haddad (L)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 januari

**2017/18:579 Individuell prövning för personer som söker till polis-
utbildning**

av *Roger Haddad* (L)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:580 Svensk jaktturism

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2017/18:581 Regelförenklingar hos myndigheter

av *Jörgen Warborn* (M)

till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)

2017/18:582 Moms- och tullförluster vid privatimport

av *Olle Felten* (SD)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2017/18:583 Svenska myndigheters inköp av livsmedel

av *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

**2017/18:584 Ansvarsfördelning mellan klimatministern och miljö-
ministern**

av *Rickard Nordin* (C)

till statsminister *Stefan Löfven* (S)

§ 9 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 17 januari

2017/18:505 Vattendirektivets påverkan på bostadsbyggandet

av *Ola Johansson* (C)

till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

2017/18:535 Lantmäteriets handläggningstider

av *John Widegren* (M)

till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

2017/18:558 Åtgärder mot otillbörlig påverkan

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till statsminister *Stefan Löfven* (S)

2017/18:557 Stöd till demonstranterna i Iran

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:560 Regeringens feministiska utrikespolitik rörande protesterna i Iran

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:559 Iraks oförmåga att garantera säkerheten i Kirkuk

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:561 Handel med diktaturens Iran

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Ann Linde (S)

2017/18:565 Länsstyrelse med huvudansvar för ställföreträdare

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:566 Det digitala utanförskapet

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:562 Livsmedelsverkets rekommendation gällande viltkött

av *Maria Malmer Stenergård* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2017/18:568 Levande djur i konsumentköplagstiftningen

av *Kristina Yngwe* (C)

till statsrådet Heléne Fritzon (S)

2017/18:567 Intrångsersättning för fjällnära skog

av *Helena Lindahl* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

Prot. 2017/18:57

18 januari

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 15.00.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.03 och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om faktapromemorior	1
§ 2 Svar på interpellation 2017/18:289 om fria demokratiska val i Zimbabwe.....	1
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	1
Anf. 2 BIRGITTA OHLSSON (L).....	2
Anf. 3 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	3
Anf. 4 BIRGITTA OHLSSON (L).....	4
Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	5
Anf. 6 BIRGITTA OHLSSON (L).....	6
Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	6
§ 3 Svar på interpellation 2017/18:302 om EU:s relation till Kuba.....	7
Anf. 8 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	7
Anf. 9 BIRGITTA OHLSSON (L).....	8
Anf. 10 SOFIA DAMM (KD).....	9
Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	9
Anf. 12 BIRGITTA OHLSSON (L).....	10
Anf. 13 SOFIA DAMM (KD).....	11
Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	12
Anf. 15 BIRGITTA OHLSSON (L).....	13
Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	13
§ 4 Svar på interpellation 2017/18:275 om åldersdiskriminering	14
Anf. 17 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	14
Anf. 18 JESSICA POLFJÄRD (M)	14
Anf. 19 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	15
Anf. 20 JESSICA POLFJÄRD (M)	15
Anf. 21 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	16
Anf. 22 JESSICA POLFJÄRD (M)	16
Anf. 23 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	17
Ajournering.....	17
Återupptaget sammanträde.....	17
§ 5 Frågestund	18
Anf. 24 ANDRE VICE TALMANNEN	18
<i>Tryggheten i skolan</i>	<i>18</i>
Anf. 25 ERIK BENG TZBOE (M)	18
Anf. 26 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	18
Anf. 27 ERIK BENG TZBOE (M)	19
Anf. 28 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	19
<i>Regeringens åtgärder för ett tryggare samhälle</i>	<i>19</i>
Anf. 29 ADAM MARTTINEN (SD)	19
Anf. 30 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S).....	20
Anf. 31 ADAM MARTTINEN (SD)	20

Anf. 32 Statsrådet HELENE FRITZON (S)	20	Prot. 2017/18:57
<i>Framtiden för life science</i>	20	18 januari
Anf. 33 PENILLA GUNTHER (KD)	20	-----
Anf. 34 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S)	20	
Anf. 35 PENILLA GUNTHER (KD)	21	
Anf. 36 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S)	21	
<i>Vinstdrivande skolors behandling av lärare</i>	21	
Anf. 37 DANIEL RIAZAT (V)	21	
Anf. 38 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	21	
Anf. 39 DANIEL RIAZAT (V)	22	
Anf. 40 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	22	
<i>Kultur- och demokratiministerns syn på riksdagen</i>	22	
Anf. 41 ISABELLA HÖKMARK (M)	22	
Anf. 42 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	22	
Anf. 43 ISABELLA HÖKMARK (M)	23	
Anf. 44 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	23	
<i>Fokus på kunskap och ordning i skolorna</i>	23	
Anf. 45 CHRISTER NYLANDER (L)	23	
Anf. 46 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	23	
Anf. 47 CHRISTER NYLANDER (L)	24	
Anf. 48 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	24	
<i>Åldersbedömningar av ensamkommande</i>	24	
Anf. 49 MATHIAS TEGNÉR (S)	24	
Anf. 50 Statsrådet HELENE FRITZON (S)	25	
Anf. 51 MATHIAS TEGNÉR (S)	25	
Anf. 52 Statsrådet HELENE FRITZON (S)	25	
<i>Sexistisk reklam</i>	25	
Anf. 53 STINA BERGSTRÖM (MP)	25	
Anf. 54 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	26	
Anf. 55 STINA BERGSTRÖM (MP)	26	
Anf. 56 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	26	
<i>Lärarbristen</i>	26	
Anf. 57 BETTY MALMBERG (M)	26	
Anf. 58 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S)	27	
Anf. 59 BETTY MALMBERG (M)	27	
Anf. 60 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S)	27	
<i>Rättssäkra medicinska åldersbedömningar</i>	27	
Anf. 61 LARRY SÖDER (KD)	27	
Anf. 62 Statsrådet HELENE FRITZON (S)	28	
Anf. 63 LARRY SÖDER (KD)	28	
Anf. 64 Statsrådet HELENE FRITZON (S)	28	
<i>EU:s fiskeavtal med Marocko</i>	28	

Anf. 65 JENS HOLM (V)	28
Anf. 66 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	29
Anf. 67 JENS HOLM (V)	29
Anf. 68 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	29
<i>Nivån för flyktingmottagandet</i>	<i>29</i>
Anf. 69 MARKUS WIECHEL (SD).....	29
Anf. 70 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S).....	29
Anf. 71 MARKUS WIECHEL (SD).....	30
Anf. 72 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S).....	30
<i>Valdeltagande och kvinnors inflytande</i>	<i>30</i>
Anf. 73 MONICA GREEN (S)	30
Anf. 74 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	30
Anf. 75 MONICA GREEN (S)	31
Anf. 76 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	31
<i>Tillsynen över fristående förskolor.....</i>	<i>31</i>
Anf. 77 MARIA STOCKHAUS (M)	31
Anf. 78 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	31
Anf. 79 MARIA STOCKHAUS (M)	32
Anf. 80 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	32
<i>Fler vägar till läraryrket</i>	<i>32</i>
Anf. 81 YILMAZ KERIMO (S)	32
Anf. 82 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	33
Anf. 83 YILMAZ KERIMO (S)	33
Anf. 84 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	33
<i>Kostnadsfri tillgång till Riksarkivets digitala arkiv.....</i>	<i>33</i>
Anf. 85 ANNA WALLENTHEIM (S).....	33
Anf. 86 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	34
Anf. 87 ANNA WALLENTHEIM (S).....	34
Anf. 88 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	34
<i>Barnskötarnas ställning i förskolans läroplan</i>	<i>34</i>
Anf. 89 HÅKAN BERGMAN (S)	34
Anf. 90 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	35
Anf. 91 HÅKAN BERGMAN (S)	35
Anf. 92 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	35
<i>Antalet platser på de teologiska utbildningarna</i>	<i>36</i>
Anf. 93 ANNIKA ECLUND (KD)	36
Anf. 94 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	36
Anf. 95 ANNIKA ECLUND (KD)	36
Anf. 96 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	36
<i>Förändrade förutsättningar för kooperativa företag.....</i>	<i>37</i>
Anf. 97 JOHANNA HARALDSSON (S)	37
Anf. 98 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S).....	37

§ 6 Bordläggning.....	37	Prot. 2017/18:57
§ 7 Anmälan om interpellationer.....	37	18 januari
§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	38	-----
§ 9 Anmälan om skriftliga svar på frågor	38	
§ 10 Kammaren åtskildes kl. 15.00.....	39	